

LO

Nr. 1 • 2011

AKTUELT

106. årgang • Organ for Landsorganisasjonen i Norge

Sosiale entreprenører

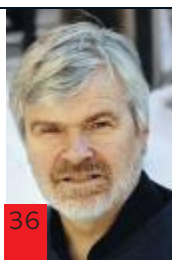
Vil bygge velferd

side 28

FOTO: SISSEL M. RASMUSSEN

Solveig Igesund
brenner – for
solidaritet og
Norsk Folkehjelp

Leif Sande
fortsetter
debatten
om kraft

Russisk fagbevegelse
motarbeides av både
myndigheter og arbeids-
givere

Den selvfølgelige pressefriheten

Med denne utgaven har LO-Aktuelt vært redigert etter Redaktørplakaten i 25 år. I 1986 overlot LO-leder Tor Halvorsen redaktøransvaret til Jon Nilsen. LO-Aktuelt ble dermed ett av de første fagbladene som ble fristilt redaksjonelt fra sine eiere. I fagbevegelsens første år var bladutgivelse og informasjonsarbeid en av de høyest prioriterte og mest tidkrevende oppgavene til formannen. I dag er det svært få forbundsledere som også smykker seg med tittelen ansvarlig redaktør. Den-

ne profesjonelle holdningen som bladeier

gir seg tydelig utslag i fagbladenes sterke posisjon blant sine lesere. Opinions ferske medievanerundersøkelse for LO viser at fagbladene i oppsiktsvekkende stor grad blir lest. Og at det er her de fagorganiserte henter sin informasjon om fagbevegelsen.

I den nylig avgitte offentlige utredningen om mediestøtten, heter det at kvalitet og troverdighet «krever god journalistisk integritet i den enkelte redaksjon og et klart uttrykt redaktøransvar.» Lite er så meningsløst og kostbart som å produsere noe folk ikke tror på. Derfor er det gledelig at 54 prosent av de spurte svarer at de har stor eller meget stor tillit til LO-Aktuelt; en økning fra 44 prosent i 2007. 5 prosent har liten eller ingen tillit til oss. I en tilsvarende undersøkelse Respons Analyse foretok for Nordiske Mediedager om medier generelt, svarer bare 18 prosent at de har stor tiltro, mens 72 prosent har noe tiltro. LO-Aktuelt og de andre fagbladene har usedvanlig høy grad av troverdighet blant sine lesere. Blant årsakene til det er profesjonelle eiere, stabile og gode ressursrammer kombinert med høy kompetanse i redaksjonene.

Dette er en pressefrihet som langt fra er selvfølgelig, selv ikke

på nasjonalt plan. Organisasjoner som Amnesty og Reportere uten grenser tegner et bekymringsfullt bilde av pressefriheten globalt. Også innenfor EU er det en rekke land som langt fra har den pressefriheten vi tar som en selvfølge i Norge. Og utviklingen er negativ. Som i Ungarn hvor en ny omstridt medielov kan utløse sanksjoner fra EU. Og i Italia der statsminister Silvio Berlusconi har et stramt grep om både egne og statens medier. I andre land er det livsfarlig å være journalist. I 2010 ble 57 mennesker drept fordi de var journalister og 535 ble fengslet.

For fagbevegelsen er mediemangfold og ytringsfrihet svært viktig både ideologisk og som demokratisk samfunnsaktør. I internasjonale kåringer blir Norge plassert blant de landene hvor pressefriheten er størst. Vi er et forbilde! Det er en status det er all grunn til å være stolt av og kjempe for å opprettholde.

svein.yngve.madsen@lomed.no

leder

AV SVEIN-YNGVE MADSEN

innhold

Redaksjonen avsluttet 11. januar 2011

4 Skillelinjene i synet på formuesskatt går etter høyre/venstreaksen i norsk politikk. LO mener at den treffer bra, men at den har sine svakheter og åpner for å utrede formuesskatten på arbeidende kapital.

8 Skogen i Våler kommune i Hedmark er ikke helt som annen skog. Her felles fortsatt mange av trærne på naturens premisser. Uten å etterlate dype sår. Tony Kolstad håper på et langt liv i skogen.

18 Etter lang tids jakt fant Solveig Igesund sin organisasjon, Norsk Folkehjelp, hvor hun i dag er leder av det sentrale ungdomsutvalget. Hennes sterkeste engasjement er internasjonalt solidaritetsarbeid.

LO-AKTUELT

Organ for Landsorganisasjonen i Norge

Postadresse: Stiftelsen LO Media,
LO-Aktuelt,
Pb. 231 Sentrum 0103 Oslo

Besøksadresse:

Møllergt. 39, 0179 Oslo
Tlf.: 23 06 33 66
Faks: 23 06 11 11

Kontakt redaksjonen:

red.loaktuelt@lomedio.no

Abonnement:

abonn.loaktuelt@lomedio.no

Ansvarlig redaktør:

Svein-Yngve Madssen
Mob.: 900 36 164
svein.yngve.madssen@lomedio.no

Redaksjonssekretær:

Hilbjørg Bjørkås
Mob.: 901 17 187
hilbjorg.bjorkaas@lomedio.no

Journalister:

Stig H. Christensen
Mob.: 916 18 947
stig.christensen@lomedio.no

Torgny Hasås
Mob.: 918 79 767
torgny.hasaas@lomedio.no

Line Scheistrøen
Mob.: 950 33 440
line.scheistrøen@lomedio.no

Nina Sandås
Mob.: 977 46 478
nina.sandaas@lomedio.no

Fotojournalister:

Tri Nguyen Dinh
Mob.: 997 73 564
tri.nguyen@lomedio.no

Sissel M. Rasmussen
Mob.: 977 59 082
sissel.rasmussen@lomedio.no

Sekretær:

Erle Elisabeth Rogne
Tlf.: 23 06 33 52
Mob.: 959 16 486
erle.elisabeth.rogne@lomedio.no

Typografer:

Eva-Lill Bekkevad
Mob.: 415 97 117
eva.lill.bekkevad@lomedio.no

Else Sofie Ruud
Mob.: 997 26 657
else.ruud@lomedio.no

www.frifagbevegelse.no

LO-Aktuelt trykkes hos
Hjemmet Mortensen Trykkeri AS.

LO-Aktuelt redigeres etter
Redaktørplakaten og Vær
Varsomplakatens regler for god
pressesjikk. Den som likevel føler seg urett-
messig rammet oppfordres til å ta kontakt med
redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg, PFU,
behandler klager mot pressen. PFUs adresse
er Rådhusgt. 17, Postboks 46 Sentrum, 0101
Oslo. Telefon 22 40 50 40.

Tegning: Hallvard Skauge

hallvard.skauge@online.no

13 NISO

Det ble fart i diskusjonen på NISO-landsmøtet da doping kom på dagsordenen.

14 LOVENDRINGER

Fra 1. januar i år trådte flere nye lover i kraft; blant annet pensjonsreformen og dagpenger.

24 RUSSLAND

Fagbevegelsen i Russland motarbeides systematisk av både arbeidsgivere og myndigheter.

26 BELGIA

Den belgiske krisa har historiske røtter. Fagbevegelsen er en kraft som binder landet sammen.

50 SOSIAL DUMPING

LO reagerer sterkt på vedtaket i Tariffnemnda som åpner for å gi polakker 20 kroner i timen.

52 POSTDIREKTIVET

Postkom gleder seg over at flere kommuner i distriktene går til kamp mot EUs postdirektiv.

Revurdere formues- skatten?

Skatt blir tema i kommunevalget. Høyrepartiene vil fjerne formuesskatten. LO og de rødgrønne forsvarer den, men nå vil næringsminister Trond Giske heller ha eiendomsskatt. LO støtter regjeringens linje, men åpner for å utrede den delen som dreier seg om arbeidende kapital.

Virker: Formuesskatten er treffsikker og fører til at en rekke rikfolk betaler skatt som de ellers ikke ville ha gjort. Mange frykter at en avvikling av denne skatten vil føre til at vanlige folk må dekke opp statens inntektstap fra de med store eiendommer og formue, som for eksempel Stein Erik Hagen. Hagen sto i 2009 oppført med over 1 milliard i formue, 0 i inntekt og 11,5 millioner i skatt. Han er svært positiv til Giskes forslag om å bytte formuesskatt med eiendomsskatt.

Arkivfoto: Scanpix

– Det er kjent at formuesskatten har sine svakheter. Mange unngår skatt ved å ta opp lån og plassere pengene i eiendom, da gjeld trekkes fra når formue skal beregnes.

Stein Reegård

Stein Reegård Arkivfoto: Sissel M. Rasmussen

Per Kleppe Arkivfoto:

Arbeiderpartiet skriver på sine nettsider at man etter valget i 2005 ønsket å øke formuesskatten for folk med høye reelle verdier og senke skatten for mange med små formuer. «Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at vi har lyktes med denne profilomleggingen», heter det. Ap viser til at «formuesskatten er et viktig fordelingspolitisk instrument som bidrar til å skape oppslutning om en rettferdig skat-tefordelingspolitikk».

En avvikling av formuesskatten vil gi et «gedigent spleiselag» fra folk flest til de superrike, mener pensjonert NHH-professor Terje Rein Hansen. Stein Reegård, leder av samfunnspolitisk avdeling i LO, sier til LO-Aktuelt at formuesskatten har en god fordelingsprofil. De med god økonomi betaler mye i forhold til de med dårlig økonomi. Det er kun 20 prosent av skatteyderne som betaler formuesskatt, og de betalte i snitt 15 000 kroner hver i 2006. Nærmere 20 prosent av formuesskatten ble det året betalt av de 1 000 med mest formue. «Dette er en ekstrem sterk konsentrasjon av en skatteeffekt», skriver han i et samfunnsnotat fra LO (1/2010).

Reegård sier til LO-Aktuelt at innholdet i notatet står like støtt nå, ett år etter utgivelsen.

– Men Per Kleppe sier i et innlegg i Dagsavisen nylig at formuesskatten rammer ulike typer formuer veldig forskjellig, og at den er lett å manipulere med ulike former for fradrag?

– Det er kjent at formuesskatten har sine svakheter. Mange unngår skatt ved å ta opp lån og plassere pengene i eiendom, da gjeld trekkes fra når formue skal

beregnes. Men slike svakheter gjelder alle skattetyper, også det Kleppe nevner om at han heller vil ha en inntektsbeskatning som fører til at de rikeste betaler skatt av hele sin inntekt.

– Det er vel så vanskelig å beskatte inntekt som formue for den gruppa vi her snakker om, mener Reegård.

– Det samme gjelder forslaget om eiendomsskatt med et romslig bunnfradrag. Det er helt illusorisk å kompensere 14-15 milliarder på denne måten, mener LOs sjeføkonom.

FORSVARER SYSTEMET

LO-leder Roar Flåthen åpner likevel for å utrede spørsmålet om formuesskatt på arbeidende kapital. Han sa til Dagens Næringsliv (DN) 6. januar at det er et paradoks at det er klart mer lønnsomt å investere i eiendom enn i personell og maskiner. Flåthen avviser imidlertid en ensidig fjerning av formuesskatten. Trond Giske går et skritt lenger, og vil erstatte formuesskatt med eiendomsskatt hvis høyresiden blir med.

LO-leder Roar Flåthen sier til LO-Aktuelt at LO støtter regjeringens linje. Han er ikke bekymret for at rike mennesker som Stein Erik Hagen må betale en del i formuesskatt.

– Hagen har tjent seg rik på forbrukernes kjøpekraft og bør betale sin formuesskatt med glede, mener Flåthen. Når LO-lederen snakker om å utrede, dreier det seg kun om spørsmålet om arbeidende kapital. Han har vært mye rundt i små og mellomstore bedrifter, og inntrykket her er at pengene kunne gått til investeringer framfor skatt.

– Jeg vil ikke utrede formuesskatten som system, understreker Flåthen. Men det er ingen som har kommet opp med gode forslag på området, så her mener LO-lederen det trengs en utredning.

– Jeg vil ikke redusere statens inntekter fra formuesskatten på nærmere 15 milliarder kroner.

Dermed vil LO-lederen kompensere et eventuelt innteksttap på annen måte. Han viser til at regjeringen har tatt grep og at fradraget nå er på 700 000 kroner. Det har ført til at langt færre betaler formuesskatt. Det Flåthen bekymrer seg for er store eiendomsinvestorer som tjener grovt på sin virksomhet, og som slipper unna med lav eller ingen skatt. Dermed ønsker han å få vurdert om det er mulig å beskatte disse hardere, uten at folk med et vanlig hus eller leilighet rammes.

SPLEISELAG FOR DE RIKE?

Pensjonert NHH-professor Terje Rein Hansen mener avvikling av formuesskatten vil gjøre det store flertallet av «de superrike», anslagsvis 60 – 70 prosent, til nullskatteyttere, fordi de har ubetydelig skattepliktig inntekt. Dette skrev han i en kronikk i DN 13. desember. Hansen mener konsekvensene av en avvikling vil bli at folk flest må betale mer fordi de aller rikeste da slipper, og at de partiene som går inn for å avvikle formuesskatten ikke har noen oppskrift for «inndekking av provenytapet». Av en forventet formuesskatt på 14 milliarder kroner i år, vil 8,9 mrd. gå til kommunene. Hansen regner med at et slikt innteksttap vil føre til eiendomsskatt i en rekke kommuner. Representanter for Høyre har sagt at

Anne Grete Lossius

Roar Flåtten Arkivfoto: Sissel M. Rasmussen

Svein Flåtten Arkivfoto: Stortinget

vi har et overadministrert Norge. De vil kutte i byråkratiet, noe også FrP i særlig grad går inn for. Torgeir Micaelsen, Ap, sa til NRK før jul at dette vil føre til kutt i velferdsytelsene. Hansen mener skattemoralen blir ødelagt hvis en rekke svært rike mennesker på denne måten slipper skatt.

INGEN GODE ALTERNATIVER

Styreleder i Norgesgruppen, Knut Hartvig Johannson sa nylig til VG at formuesskatten er en meningsløs sammenblanding av person- og bedriftsbeskatning. Han vil at politikerne må vri beskatningen over på noe annet, uten å lansere noe alternativ.

– Ja, mange av disse har mye ergrelse, men få alternativer, sier Stein Reegård. I LO-notatet heter det at formuesskatten kun betales av personer. «Bedrifter ilegges ikke formuesskatt etter at denne skatteformen ble avvirket på selskaper i 1992». Reegård mener formuesskatten treffer bra, men ikke perfekt.

– Ingen på Stortinget mener at formuesskatten skal avvikles over natta. Han legger til at denne skatten bidrar med viktige milliarder for å finansiere velferdsstaten, og minner om at de borgerlige ikke avvirket formuesskatten da de satt med makta.

HØYREPARTIENE

Høyre ønsker å avskaffe formuesskatten, mens FrP ikke bare vil avvikle den, men også arveavgiften og eieendomsskatten. Svein Flåtten (H) sier til LO-Aktuelt at han gjerne vil avvikle formuesskatten som fort som mulig, men at

Høyre har en programformulering som sier at man først skal fjerne skatten på arbeidende kapital og heve bunnfradraget.

– Stein Reegård mener formuesskatten har en god fordelingsprofil. Enig?

– Nei, jeg er helt uenig. Derfor har mange land fjernet den. Det er en skatt på driftsmidler og dermed en skatt på arbeidsplasser.

– Pensjonert NHH-professor Terje Rein Hansen mener 60 – 70 prosent av de superrike vil bli nullskatteyttere uten formuesskatt?

– Det vet han egentlig ikke. Hvis formuen er plassert i en bedrift og eieren tar ut disse pengene, vil han betale skatt.

Flåtten, som selv er bedriftseier, sier at man må finne en metode slik at alle betaler et minimum av skatt når formuesskatten blir fjernet.

– Men ingen har noen løsning på dette nå?

– Nei, men det er mulig.

Svein Flåtten mener Terje Rein Hansen bare tenker på de superrike.

– Det er langt flere litt rike som samlet betaler mye mer i formuesskatt. Flåtten tar et eksempel:

– En bedriftseier har stor formue, men tjener ikke penger på bedriften. *Hvordan skal han da få penger til å betale formuesskatten?* Det er helt urimelig at bedrifter som ikke går med overskudd skal betale slik skatt, det tærer opp bedriften innenfra. Til syvende og sist går dette ut over arbeidsplassene, mener han.

– Hansen og andre mener dere ikke har noen god oppskrift for hvordan man skal dekke inn inntektstapet for staten?

Flåtten viser her til sist de borgerlige satt i posisjon:

– Vi reduserte skattene med 23,5 milliarder, og skapte en vekst i økonomien som mer enn kompenserte dette skattetapet.

– Så du mener ikke at kommunene mister skatteinntekter på denne måten?

– Nei, vi vil ikke fjerne kommunenes inntekter. Dette skal dekkes over statsbudsjettet, sier Flåtten.

stig.christensen@lomedio.no

Fakta

LO A

- Formuesskatt er en skatt på verdien av skatteyters eiendeler, med fradrag for gjeld. Nettoformue utover 700 000 kroner skattlegges med en sats på 1,1 prosent.
  - Vil gi staten inntekter på 14 – 15 milliarder i 2011.
  - Folk med høye reelle verdier betaler mest.
  - Under 20 prosent betaler formuesskatt.
  - Cirka 90 000 skatteyttere med en bruttoinntekt på over 1 millioner kroner betalte i 2008 cirka 50 prosent av formuesskatten.
- Kilde: Wikipedia, LO-notat, mfl

Det gamle furutreet dyttes over ende med rå muskelkraft. Snø, greiner og bar nåler virvles opp og skaper noen dramatiske sekunder i skogen.

De siste skog

sarbeiderne

Svett: Noe av det Tony setter mest pris på med jobben som skogsarbeider er at han er i bevegelse og får mosjon hver dag. Det blir varmt under hjelmen når han dytter furutrær over ende.

Effektiv: Det er varme i håndtaket på motorsaga, og det kommer godt med på vinteren. Tony håndterer saga med stor presisjon, og han jobber mye raskere nå enn da han begynte å jobbe i skogen.

«Fjøla»: Før i tiden var dette en plankebit der skogsarbeiderne noterte opp resultatene av hogsten.

Hvor står det siste treet? Tony håper at kroppen holder til et langt liv i skogen.

Hvile: I brakka har karene sin faste plass. Den som har lengst fartstid i skogen får velge først. Det er godt å hvile litt mellom øktene, og det er godt med et sosialt liv når man jobber mye alene.

Skogen i Våler kommune i Hedmark er ikke helt som annen skog. Her felles fortsatt mange av trærne på naturens premisser. Uten å etterlate dype sår.

– Jeg jobber ikke etter klokka vet du. Jeg følger heller sola, sier Tony Kolstad(32), skogsarbeider i Våler kommuneskog i Hedmark, og organisert i Fellesforbundet.

UTDØENDE RASE

Det er mørkt ute, og skogen har et strøk av blåtime over seg. Skogsarbeiderne i Våler, Tony og Odd Bjørn Evensen(58) sitter inne i den flyttbare brakka og drikker kaffe. Døsig summing fra ei motorsag trenger så vidt gjennom veggene. Det er Steinar Rundberget(64) som er i gang med dagsverket.

– Vi er en utdøende rase, sier Tony mens vedovnen knitrer i bakgrunnen.

Det er få skogsarbeidere igjen. Rekrutteringen er dårlig og skogsarbeidere er ikke lønnsomme nok. Kanskje ikke så rart når en skogsmaskin feller ti ganger flere trær per dag enn hendene til Tony, Odd Bjørn og Steinar.

De som utdanner seg til å felle skog i dag kalles skogs-

kinførere. Ei motorsag som durer blant furu og gran har blitt en uvanlig lyd.

– Det at jeg utdannet meg på Sønsterud skogskole var et bevisst valg. Jeg tror denne måten å drive tømmerhogst på er sunt for skogen. Dessuten er jeg min egen herre på jobb, og det føles godt, slår Tony fast.

De fleste har sett ei hogstflate etter en skogsmaskin. Skogbunn, kratt og røtter ligger maltraktet tilbake. Skogsmaskinen tar ikke hensyn til habitatene til planter, fugler og småkryp som lever der den passerer.

Biolog Ola Martin Wergeland Krog er ikke nådig mot den moderne skogsdriften.

– Tømmerprisene er omtrent de samme som i 1985, så maskinene blir større og større for at driften skal være lønnsom. Det jobbes i all slags vær og føre, dag og natt. Det er klart at når en 5 tonn lassbærer kjører på bløt skogbunn så må det bli stygge kjørespor, sukker biologen.

AKKORD

Tony jobber seg sakte innover i skogen. Med motorsag, felle-spett og målebånd tar han ut ett

og ett tre. Noen ganger setter han seg ned på en stubbe og vurderer hvilket tre som er det neste. Når treet har gått i bakken danser motorsaga over og under stammen. Kvist og sagflis spruter til alle kanter, før volumet måles med klave og målebånd. Resultatet noteres med penn og papir på «fjøla».

– Se på det gamle treet jeg har felt her. Dette er en sværing, sier Odd Bjørn entusiastisk.

Trærne ser ut som de er en del av et dominospill. De ligger oppå hverandre, nesten i mønster. De store trærne gir større innhold i lønningsposen. Skogsarbeiderne går mye alene i skogen, og mener det er greit å ha litt press på seg.

– Jeg føler det er frihet ved å jobbe på akkord. Vi bestemmer selv hvor mye vi vil stå på i løpet av en dag, forteller Tony.

MITT SISTE TRE

Varmen, maten og praten i brakka er kjærkommen nå på vinteren. Odd Bjørn og Steinar har jobbet i skogen store deler av livet. Selv om det er dager med 30 minusgrader og ryggen kan bli like stiv som furustammen

kunne de ikke tenkt seg noe annet liv en dette.

– Jeg har ti merker i Birkebeinerrennet jeg, sier Odd Bjørn

– Nei nå må du slutte å ljuge. På julebordet kommer du vel til å fortelle at du er verdensmester også, ler Steinar.

Å jobbe med motorsag i all slags terreng er forbundet med risiko. En del av sikkerheten er at de tre skogsarbeiderne er i nærheten av hverandre om et uhell skulle være ute.

– Jeg hadde blitt etterlyst om jeg ikke møtte opp i brakka til avtalt tid. Jeg ville jobbet enda mer forsiktig hvis jeg jobbet alene her ute, sier han.

Arbeidsklærne har tørket over ovnen. Tony dytter snus opp i leppa, Odd Bjørn ned i leppa, og karene gjør seg klare for ei ny økt. Steinar har strøket til skogs allerede. Kanskje Tony er alene i brakka om noen år?

– Jeg ser for meg et liv i skogen. Det ville vært spesielt om jeg skulle felle mitt siste tre i morgen. Om jeg skulle gjøre det ville det nok vært ei furu, avslutter Tony.

red.loaktuelt@lomed.no

Oppgjør: Statsminister Jens Stoltenberg tok et oppgjør med NHOs bruk av tall på NHOs årskonferanse.

Massiv NHO-kritikk

Det var ikke bare statsminister Jens Stoltenberg som gikk ut mot NHOs virkelighetsforståelse på årskonferansen. Kritikken i etterkant har vært massiv.

NHO gjennomfører tidlig i januar hvert år sin årskonferanse på en meget profesjonell måte. Og den evner å sette dagsorden. Men i år har NHOs måte å framstille «velferdsfellen» på vakt krasse reaksjoner.

Politisk analytiker Aslak Bonde mener NHOs velferdsstats-debatt ble skjemma av tull om tall. I Morgenbladet skriver han: «Konklusjonen er at NHO denne gangen ikke vil lykkes i å reise en annerledes og tyngre velferdsdebatt enn den som har pågått lenge her i landet». Noe av både Jens Stoltenbergs og

Hanne Bjurstrøms poeng på møtet var at det er høy sysselsetting i Norge, og at det er en marsj inn i arbeidslivet, ikke ut av arbeidslivet, slik NHO ga uttrykk for.

Økonom Ali Esbati følger opp i Dagsavisen: «NHO hevder i sitt hefte at vi har en «trygdebølge» som innebærer at «en stadig større del av befolkningen er utenfor arbeidslivet». Dette er direkte feilaktig. I virkeligheten er det motsatt – en stadig mindre del av befolkningen er utenfor arbeidslivet».

Anders Heger mener NHO har, med et enkelt retorisk knep, klar å omdefinere velferd fra å være et gode, til å bli et problem. Om dette skriver han i Dagsavisen 8. januar: «Problemet er et system hele verden misunner oss. Problemet er hva generasjoner før oss har kjempet møysommelig fram, rettighet for rettighet. Problemet er det som våre oldemødre drømte om, det de slåss for, håpet på

og fortalte sine barn om. Problemet er arven fra Tranmæl, Gerhardsen, Lie, Bratteli, Brundtland og – for den saks skyld – Kolberg. Problemet er velferdsstaten». Og han legger til: «Dette er et forsøk på å kuppe vår tenkemåte. Det er en måte å vinne ordene over på sin side, i den visshet at ordene styrer tanken».

For Velferdsstaten har gitt ut et notat (1/2011), utarbeidet av De Facto, der de går i rette med NHO. Asbjørn Wahl skriver i forordet at NHO for tiden kjører massive kampanjer i et forsøk på å vinne initiativet i velferdsdebatten. Han viser til NHO Service, som vil konkurranseutsette mest mulig av de kommunale velferdstjenestene, og at NHOs årskonferanse «angrep fra en ny vinkel». «Budskapet er at vi nå står overfor en ødeleggende trygdebølge og en truende velferdsfelle. Støtnadsordningene er for gode, vel-

ferden for kostbare og forskjellige for små i det norske samfunnet». Wahl mener det mest bemerkelsesverdige er NHOs «useriøse omgang med fakta. (...)». De påstår at ting forholder seg stikk motsatt av det som enkelt kan dokumenteres med åpne, tilgjengelige kilder». I oppsummeringen heter det: «Til tross for et stadig mer krevende arbeidsliv, viser all statistikk at sysselsettingen øker og at andelen som ikke har eller får arbeid, er synkende».

Aftenposten gikk også hardt ut etter konferansen og mente NHO ga et feilaktig inntrykk av den norske virkeligheten. Økonomiredaktør Ola Storeng vurderer for og imot. Han mener blant annet at NHOs belegg for at vi må vente en sterk vekst i antall uføretrygdete, er tynt.

stig.christensen@lomedio.no

Doping på NISO-landsmøtet

Hvordan forbundet skal forholde seg til medlemmer som avgir positiv dopingprøve reiste debatt på NISO-landsmøtet.

NISO, som er fagforbundet for toppidrettsutøverne, holdt landsmøte første fredagen i januar. Diskusjonen tente da doping kom på dagsordenen.

Nylig ble en spiller fra Strømmens elitelag i fotball tatt for doping. Spilleren var også NISO-medlem. I NISOs vedtekter står det at en spiller som er tatt for doping skal ekskluderes fra forbundet. Men gjennom Strømmen-saken har forbundet opplevd at det også har vært viktig å kunne ta vare på medlemmet som person. De ønsket derfor å lempe på vedtektene. Forslaget gikk ut på spillere som avgir positiv dopingprøve ikke har krav på juridisk bistand i stedet for som tidligere å bli ekskludert fra forbundet.

Stabæk-spilleren Morten Skjønberg mente at også dette var for strengt. Hvis en hadde vært medlem av NISO i ti år og betalt kontingenten, skulle det være i akkurat slike situasjoner en trengte støtte fra fagforbundet. Resultatet av debatten ble at det ikke ble vedtatt noen vedtektsendring. Saken ble oversendt til administrasjonen i forbundet som kommer tilbake med et nytt forslag.

NISO (Norske Idrettsutøveres Sentralorganisasjon) er LOs minste forbund med rundt 700 medlemmer, hvorav rundt 500 er yrkesaktive. Forbundet er svært

dominert av spillere i eliteserien for fotball herrer. Den nye NISO-lederen Joacim Waltin har selv en slik bakgrunn, med spill for flere eliteseriekubber. Sist spilte han for Tromsø. Han har vært fungerende forbundsleder, men nå ble han valgt på ordentlig.

I tillegg til herrefotball organiserer forbundet elitespillere i håndball, damefotball og ishockey. Et annet tema som ble berørt på møtet var hvordan en skal organisere individuelle idrettsutøvere. NISO har noen kombinertløpere og noen skyttere som medlemmer.

– Problemet med å organisere i individuelle idretter er at mens spillere i lagidrettene er ansatt i klubben, har ikke de individuelle utøverne noe sånt ansettelsesforhold. De mottar stipend. De har derfor ikke noen opptjening av pensjonsrettigheter og fødselspenger, sier den nyvalgte forbundslederen til LO-Aktuelt.

NISO har gått fra å være et synkende skip til å være et økonomisk stjerneskudd på få år. I 2006 hadde forbundet negativ egenkapital og hadde ikke overlevd videre om det ikke hadde vært for et lån fra LO på 3,5 millioner kroner. Regnskapet for 2009 som ble lagt fram for

landsmøtet viste en egenkapital på 5,2 millioner kroner.

Det siste året har forbundet ansatt en egen advokat som har mer enn nok å gjøre.

– Bare i høst har han hatt mellom 50 og 60 saker, forteller Waltin.

– Er det finanskrisa som gjør at det har vært så mange saker?

– Nei, de sier det er finanskrisa, men jeg synes det har vært slik hele tida, sier forbundslederen.

50 saker på 500 medlemmer gjør at 10 prosent av medlemmene har vært involvert i en sak som krever juridisk assistanse. Hvis Fagforbundet med sine 300 000 medlemmer hadde hatt et tilsvarende konfliktnivå ville det gitt forbundet 30 000 saker å behandle.

LOs nestleder Gerd Kristiansen representerte LO på landsmøte. Hun begynte med å si at LO var stolte over å ha dem som medlemmer. Hun brukte mye av innlegget sitt til å forklare hva LO er og hvordan det fungerer. Hun hadde en klar utfordring til forbundet om å ta mer tak i de individuelle idrettsutøverne.

I NRK-programmet Sportsrevyen i nyttårshelgen tok hekkeløperen Christina Vukicevic opp

Dialog: Nyvalgt NISO-leder Joacim Waltin og nestleder i LO, Gerd Kristiansen, diskuterer noen av NISOs utfordringer.

nettopp pensjonsforholdene for toppidrettsutøvere. Kristiansen var inspirert av det og ga utfordringen videre til NISOianerne.

Ved siden av vanlig fagforeningsvirksomhet er NISO medarrangør i kampanjen: «Gi rasismen rødt kort». Det er en kampanje i samarbeid med Norsk Folkehjelp hvor en avviser all rasisme knyttet til fotball. NISO arrangerer også «Proffen på mottak», der profesjonelle fotballspillere møter barn og ungdom på asylmottak med ulike fotballtiltak.

Forbundets største arrangement er «Årets spiller», hvor spillerne i fotballens to øverste divisjoner peker ut hvem som er den beste spilleren.

torgny.hasaas@lomediamedia.no

NISOs styre:

- Leder: Joacim Waltin
- Nestleder: Erlend Hanstveit
- Thomas Myhre, fotball herrer
- Helge Haugen, fotball herrer
- Lise Klavness, fotball kvinner
- Karoline Dyhre Breivang, håndball kvinner
- Steffen Stegavik, håndball herrer
- Martin Hansen, Ishockey
- Vara: Gro Hammerseng
- Vara: Lars Peder Nagel

Nytt år, nye lover

Fra 1.1. 2011 trådte pensjonsreformen i kraft. Det betyr blant annet at det er mulig å ta ut fleksibel alderspensjon fra 62 år. Reformen medfører også endringer i dag- og sykepenger.

Den eneste nyheten som ikke har sitt utspring i pensjonsreformen er at flere kvinner får rett til dagpenger ved arbeidsledighet. Foreldrepenger, svangerskapspenger og svangerskapsrelaterte sykepenger teller nå som ar-

beidsinntekt, når dagpenger skal regnes ut. Lovendringen gir flere kvinner rett til dagpenger og styrker rettighetene til kvinnelige arbeidstakere i samband med graviditet og fødsel.

nina.sandaas@lomedio.no

Ny alderspensjon

Ny alderspensjon innebærer økt fleksibilitet for den enkelte. Det skal lønne seg å jobbe lenger. All pensjonsgivende inntekt fra du 13 år til 75 år teller med i pensjonsopptjeningen. For hvert år med pensjonsopptjening bygger du opp en pensjonsbeholdning. Pensjonsbeholdningen din øker hvert år med 18,1 prosent av din pensjonsgivende inntekt opp til et visst nivå.

Pensjonen din justeres i forhold til forventet levealder i befolkningen. Ettersom forventet levealder i befolkningen øker, må derfor framtidige pensjonister jobbe lengre enn dem som går av med pensjon i dag for å få utbetalt like mye i pensjon.

Fra 2011 har du mulighet til å ta ut alderspensjon ved fylte 62 år dersom du har høy nok opptjening. Du kan ta ut alderspensjon og

samtidig være i jobb, uten å få redusert pensjon. Pensjonen kan også graderes. Du kan for eksempel velge 40 prosent pensjon og 80 prosent jobb.

For å ta vare på verdien av pensjonsrettighetene du har tjent opp, blir alderspensjonen din regulert 1. mai hvert år. Alderspensjon som du ennå ikke har tatt ut, reguleres i takt med lønnsveksten. Alderspensjon under utbetaling skal hvert år reguleres med lønnsveksten og deretter fratrekkes 0,75 prosent.

FAKTA: ALDERSPENSJON

- Alle år teller med i pensjonsopptjeningen
- Alderspensjonen reguleres hvert år
- Alderspensjonen blir levealdersjustert
- Fri kombinasjon av arbeid og pensjon

Dagpenger og fleksibel alderspensjon

Med pensjonsreformen er det et uttalt ønske om å holde eldre arbeidstakere i arbeidslivet så lenge som mulig. Å bruke dagpenger som en slags tidligpensjon går derfor ikke an.

Dagpengemottakere som har fylt 63 før 1. januar 2011 kan ha dagpenger etter gjeldende særregler ut dette året. For alle de dagpengemottakere som er 64 år eller mer, blir særreglene opphevet med virkning fra 1. januar 2011.

Dagpenger skal ikke lenger samordnes mot alderspensjon og ny AFP i privat sektor. Arbeidsavklaringspenger skal heller ikke samordnes mot alderspensjon.

Innføring av en fleksibel alderspensjon i folketrygda fra 62 år innebærer en valgfrihet i forhold til uttakstidspunkt for alderspensjonering. Denne reformen gjør det nødvendig å ta stilling til om personer som har rett til å ta ut

alderspensjon fra folketrygden også skal ha rett til å få dagpenger under arbeidsledighet og arbeidsavklaringspenger uten avkorting.

FAKTA: DAGPENGER

- Dagpenger til personer mellom 62 og 67 år blir utbetalt fullt ut selv om du tar ut alderspensjon fra folketrygden. Det samme gjelder ny avtalefestet pensjon i privat sektor.
- Særregler for dagpengemottakere over 64 år oppheves. Dette gjelder blant annet dagpengeperiode, inntekt fra egen næring og minsteytelse. Overgangsordninger ut 2011 skjermer deg som allerede er inne på ordningen.
- Foreldrepenger, svangerskapspenger og svangerskapsrelaterte sykepenger likestilles med arbeidsinntekt slik at de vil gi rett til dagpenger.

Uførepensjon

De som har fylt 62 år og søker om uførepensjon, må ha hatt pensjonsgivende inntekt på minimum grunnbeløpet i året før arbeidsevnen ble varig nedsatt med minst halvparten (uføretidspunktet) eller minst tre ganger grunnbeløpet til sammen i løpet av de siste tre årene før samme tidspunkt.

Kravet om inntektsbortfall skal ikke gjelde personer

- som har virkningstidspunkt forut for fylte 62 år
- som ikke mottar ytelser som gjenlevende ektefelle på nivå med minstepensjon eller garantipensjon beregnet med full trygdetid
- som ikke har rett til uttak av hel alderspensjon

Sykepenger og fleksibel pensjonsalder

Det blir mulig å få sykepenger etter vanlige regler fram til fylte 67 år også når en har tatt ut alderspensjon og jobber ved siden av.

Når pensjonsalderen nå er fleksibel mellom 62 og 75 år, kan vi velge uttakstidspunkt for pensjon. Og vi har full mulighet til å kombinere pensjon og arbeidsinntekt uten avkorting. Derfor skal en kunne få sykepenger etter vanlige regler fram til 67 år, selv om en har tatt ut alderspensjon.

Personer mellom 67 og 70 år og med en arbeidsinntekt over to ganger grunnbeløpet har også rett til sykepenger. Den lille endringen for disse er at den avgrensede sykepengeretten kan gis uavhengig om den sykemeldte har tatt ut alderspensjon eller ikke.

FAKTA: SYKEPENGES OM DU ER MELLOM 62 OG 70 ÅR

Er du mellom 62 og 67 år og i arbeid kan du ha rett til sykepenger i ett år etter vanlige regler også når du:

- mottar alderspensjon
- mottar ny avtalefestet pensjon (AFP) i privat sektor (Gis som et livsvarig påslag og graderes ikke)
- mottar gradert gammel AFP i privat sektor
- mottar gradert gammel eller ny AFP i offentlig sektor
- hvis du er over 65 år og arbeider i privat sektor og har avtalefestet pensjon fra kommunal pensjonsordning beregnet som tjenestepensjon

Hvis du er mellom 62 og 67 vil du **ikke** ha sykepengerrettigheter dersom du

- mottar ugradert gammel AFP i privat sektor
- mottar ugradert gammel eller ny AFP i offentlig sektor

Hvis du er mellom 67 og 70 og har en arbeidsinntekt på mer enn to ganger grunnbeløpet, vil du ha rett til sykepenger i maksimalt 60 dager.

Arbeidsavklaringspenger avgrenses

Retten til å få såkalte arbeidsavklaringspenger selv om en ikke får aktiv behandling, deltar på et arbeidsrettet til tak eller liknende, blir avgrenset til seks måneder.

FAKTA: ARBEIDS- AVKLARINGSPENGER

- Arbeidsavklaringspenger (AAP) til personer mellom 62 og 67 år skal utbetales fullt ut selv om du tar ut alderspensjon fra folketrygden. Det samme gjelder ny avtalefestet pensjon i privat sektor.
- Dersom du er mellom 62 og 67 år når du søker om AAP, må du som hovedregel ha hatt en pensjonsgivende inn-

tekt på minst 1 grunnbeløp (G) før arbeidsevnen din ble nedsatt med minst halvparten. Alternativt må du til sammen ha tjent minst tre ganger grunnbeløpet i løpet av de siste tre årene før samme tidspunkt. Det kan gjøres unntak.

- Perioden man skal kunne få arbeidsavklaringspenger ved tilbakefall («sykepengeerstatning») skal begrenses til seks måneder. Bestemmelsen er utvidet til også å gjelde dem som ikke har hatt arbeidsavklaringspenger (men kun sykepenger), og deretter blir arbeidsuføre uten å ha opparbeidet ny rett til sykepenger.

Hokusfokus samferdsel?

Noen tar til orde for å samle produksjonsvirksomhetene innen vei, kyst og jernbane til én enhet.

En sterk stat er ikke udelt populær. Det har tillitsvalgte følt på kroppen gjennom mange tapte slag.

Abinde Norge sammen transportmessig har bokstavelig talt vært en kongstanke siden Magnus Lagabøters landslov i 1274. Den ga regler og retningslinjer for hvordan veier skulle bygges:

Veien skulle legges slik den hadde ligget siden gammel tid, veibredden skulle måles med spyd og være åtte alen bred (vel fire meter), og den skulle være så bred at en rytter kunne ri framover uten at spydet rørte ved busker og trær. Bøndene langs veien var pålagt et vedlikehold avhengig av gårdens størrelse. Å fuske med veibredden medførte to shilling i bot. Vedlikeholdet skulle foregå vår og høst – en stor utfordring for bøndene.

Bygging og vedlikehold av norske veier foregikk derfor lenge gjennom lokale ordninger og ga et uoversiktlig bilde. Norske konger ville gjerne komme fram i riket og veiene måtte derfor over tid utbedres til passe standarder. På 1700-tallet ble begrepet «kongeveger» tatt i bruk. De fulgte gamle ferdsselsveier. I dag er flere «kongevegstrekninger» fredet, sammen med nær-

mere 300 andre veier, broer og bygninger med en egen forvaltningsplan.

VEGVESEN

En ny veilov av 1824 overførte ansvaret for veiene til Justisdepartement og kongeveiene ble til hovedveier. Det lokale ansvaret ble tillagt amtmennene. En egen amtsveikasse dekket utgiftene. Det ble ansatt veimestre og det praktiske ble utført via veiinspektører, lensmenn og rodemestre. I 1846 ble ansvaret for statlige veier overført til Indredepartementet med ansettelse av en egen veiassistent. I 1864 ble Vegdirektoratet opprettet med en egen veidirektør. Det statlige vegvesenet var et faktum, men selve begrepet ble ikke vanlig før i 1950-årene.

Den første bilen kom til Norge i 1896. Veiene måtte gradvis oppdateres fra hest og kjerre til en bredde som kunne la to biler møtes. Gjennom 1930-årene var nødsarbeid på grunn av arbeidsledighet med på å utvide og forbedre veinettet. Også etter 1945 ble det investert litt i veinettet, men den veipolitikken vi kjenner i dag har et klart tidskille i 1960. Da ble kjøpetilla-

telsen for biler opphevet. Fram til 1975 skjedde en seksdobling av bilparken og veilengden økte med 80 prosent. Også veistandarden har økt merkbart fram til våre dager.

Veiutbygging og vedlikehold har alltid fristet private aktører. Etter sterk lobbyvirksomhet gjennom mange år lyktes det å få skilt Vegvesenet i en myndighets- og en produksjonsdel. Fra 1. januar 2003 ble produksjonen skilt ut fra Vegvesenet som eget datterselskap og konkurranseutsatt. Selskapet fikk navnet Mesta, er organisert som konsern med flere datterselskaper og eies av Nærings- og handelsdepartementet.

PÅ SKINNER

Med økt handel og samferdsel på 1800-tallet økte også behovet for jernbane. Flere hestejernbaner kom i drift blant annet for malmtransport og frakt av tømmer. I 1854 åpnet den første offentlige hovedbanen for person- og godstrafikk – den 68 kilometer lange banen mellom Kristiania og Eidsvoll. Den var eid av staten og private norske og engelske aksjonærer, ble en suksess og satte fart i utbyggingen.

Private og offentlige jernbanestrekninger poppet opp. Fra 1890 til 1940 ble en del av stambanene fullført – blant annet Trondhjemsbanen over Røros, Bergensbanen, Dovrebanen, Sørlandsbanen, Nordlandsbanen og Namsosbanen. I perioden 1892 til 1956 ble det åpnet en rekke private offentlige jernbaner i Norge. Betegnelsen «De norske Statsbaner» ble tatt i bruk i 1883. To år senere kom navnet Norges Statsbaner (NSB).

Under 2. verdenskrig satte tyskerne i gang prosjekter på vei og jernbane, men omfanget fikk aldri stor betydning. Etter krigen fikk NSB verre vilkår der 1960-tallet ble preget av låber nyinvestering og synkende status for jernbanen. Jernbanen fikk likevel en kraftig trafikkvekst etter energikrisen på 1970-tallet. På 1990-tallet ble særlig miljøhensynet viktig. Fram til våre dager har jernbanen hatt varierende vilkår, men har de senere årene hatt økende trafikkvekst.

I 1992 måtte NSB skille byggherre- og entreprenørfunksjonene og Baneservice ble opprettet. I 1996 ble NSB omgjort

til et særlovselskap og forvaltningsorganet Jernbaneverket oppsto. Baneservice ble samtidig en selvstendig forretningsenhet under Jernbaneverket. I 2005 ble Baneservice et statlig aksjeselskap med Samferdselsdepartementet som eneste eier. I 2006 åpnet Baneservice eget kontor i Göteborg og kjøpte majoriteten av svenske Scandinavian Track Group (STG). Baneservice leverer maskin-, terminal- og entreprenørtjenester til jernbanerelatert virksomhet i Skandinavia. Selskapet bygger og vedlikeholder spor, kontaktlednings-, signal- og teleanlegg.

LANGS KYSTEN

Å ferdes trygt langs norskekysten har en lang historie. I år 869 bygde Floke en varde i Hordaland, senere kjent som Ryvarden. Formasjoner i landskapet og staker ble også brukt for å finne sjøveien. I 1656 ble Lindesnes fyrstasjon tent i sin

første av to sesonger. I 1725 ble fyrret gjenopplivet, men underveis hadde både Færder, Kvitsøy og Høgevarde fyr blitt tatt i bruk. De ble drevet privat etter privilegier, som senere ble innløst av staten.

Ved unionsoppløsningen fra Danmark i 1814 var ti fyr satt i drift. Fra 1821 ble fyrvesenet lagt inn under Kanal- og Havneinspektøren. To år senere fikk embetet navnet Kanal-, Havne- og Fyrinspektøren. Det ble laget planer for utbygging av fyrstasjoner langs hele kysten. I 1841 ble Fyrdirektoratet opprettet. De neste 40 årene ble det satt i gang bygging av omkring 100 fyrstasjoner. Teknologiske forbedringer medførte at fyr- og merkevesenet ved inngangen til det 20. århundre var svært velorganisert.

Havnevirksomheten fikk også sine første bestemmelser gjennom landsloven fra 1274, men hadde liten praktisk betydning.

Det kom først gjennom en forordning av 1735 som satte bestemmelser for hvem som skulle ha ansvaret for å holde havnene i god stand. Etter 1814 ble det oppnevnt en Kanal- og havneinspektør for hele landet, som også innlemmet fyr- og merketjenesten fra 1821.

Fyr-, los- og havnevirksomheten utviklet seg parallelt, men det skulle ta noen hundre år før det ble mulig å samle dem til en etat for maritim infrastruktur. I 1974 ble de fusjonert under det nyetablerte Kystdirektoratet. I 1981 ble Kystverket med distriktsorganisasjoner innført. Ved en omorganisering i 2002 ble direktoratet flyttet fra Oslo til Ålesund, mens Kystverket Produksjon og Kystverket Rederi ble skilt ut til egne enheter. I 2007 forsvant begrepet Kystdirektoratet og heter nå Kystverkets hovedkontor. Samtidig ble distriktene omgjort til regioner.

GARANTERT OMKAMP

Om det er realistisk å samle Vegvesenet/Mesta, Kystverket og Jernbaneverket i én produksjonsenhet, skal stå usagt. Opprinnelig var enhetene hver for seg verktøy som skulle sikre offentlig kontroll med utbygging av infrastrukturen innen samferdsel. De hadde også egne produksjonsvirksomheter for å sikre konkurransen og kompetanseoverføringen. Historisk har alle enhetene også vært utsatt for angrep for å svekke dem mest mulig og åpne for større privatisering. De som likevel måtte ønske seg en ny og samlet statlig anleggsenhet må derfor regne med minst en omkamp til.

odd.arne.olafsen@lomedial.no

Kilder:

www.vegvesen.no
www.kystverket.no
www.mesta.no
www.jernbaneverket.no
St.prp. nr. 2 (1996-97)
St.meld. nr. 13 (2000-2001)
Ot.prp. nr. 6 (2002-2003)

– Det nytter å *engasjere seg!*

Det er i Norsk Folkehjelp Solveig Igesund føler seg hjemme. Lederen av det sentrale ungdomsutvalget vil jobbe med det hun brenner for – solidaritet – på lang sikt.

Solveig Igesund er 24 år og sunnmøring. Nærmere bestemt fra Fosnavåg. Tettstedet på Bergsøya har fått bystatus, mens fuglefjelløya Runde nok er en mer kjent øy i hjemkommunen Herøy. Et godt sted å vokse opp, ifølge Solveig.

Det gikk i fotball, håndball og dans – på samme tid – da Solveig vokste opp. Frivillig arbeid var en naturlig del av livet.

– Jeg mener at frivillighetsarbeid er alfa og omega for samfunnet. Det er en stor verdiskaping i seg sjøl, og en skole i demokrati. Gjennom barne- og ungdomsorganisasjonene lærer vi om valg, representasjon, flertall og mindretall. De som er engasjerte som unge, har lettere for å ta på seg ansvar og verv på skole eller jobb senere i livet.

Solveig mener det er viktig at ungdom selv kan være endringsaktører.

– Å oppleve at holdninger endres gjennom det arbeidet du gjør, skaper tro på at det nytter, sier hun.

Venninna Kari dro Solveig med seg på møte i Norsk Folkehjelp Ungdom i Bergen. Da hadde Solveig vært på utallige informasjonsmøter på jakt etter *sin* organisasjon.

Etter videregående i Ulsteinvik ville 19-åringen gjøre noe annet enn vennin-

nene, og språk var spennende, så hvorfor ikke dra til Cuba og lære spansk?

I løpet av fem måneder i byen Cienfuegos, med en professor som kun snakket spansk, hadde Solveig tapt sitt hjerte til Latin-Amerika. Hun bodde hjemme hos en familie og språket kom rimelig fort inn. Den politiske interessen våknet på Cuba. Urettferdigheten gjorde at hun fikk lyst å gjøre noe selv.

Etter oppholdet på Cuba, meldte hun seg på frivillig arbeid og skole i Guatemala. Etter én måned med spanskundervisning, jobbet hun som lærer i et par måneder, for fattige mayabarn på en frivillig drevet skole i en liten by, som het Santa Maria de Jesus. Vel hjemme i gamlelandet tok hun et halvt år med Latin-Amerika-studier, og trålet Bergens studentmiljø på jakt etter den rette organisasjonen for henne.

– Norsk Folkehjelp tenker solidaritet, ikke veldedighet. De jobber politisk og langsiktig. Det finnes ikke fattigdom, men urettferdig fordeling. De tar standpunkt. Det liker jeg.

Og hun ble kastet inn i det. Hun ble valgt rett inn i regionstyret i region vest av Norsk Folkehjelp, som ungdomsrepresentant.

Selv om det er Latin-Amerika som har

fått den største plassen i Solveigs hjerte, ser hun at urettferdig fordeling finnes overalt. Kulturforskjeller til tross, mye er likt. I løpet av de neste tre årene tar hun en Bachelor i sammenlignende politikk, mens hun på fritida er leder for regionalt ungdomsutvalg, og blir leder i studentgruppa av Norsk Folkehjelp Ungdom i Bergen. Det sterkeste engasjementet har Solveig i det internasjonale solidaritetsarbeidet, men også innen asyl- og flyktningpolitikken og antirasistisk arbeid nasjonalt, er områder hvor hun er aktiv.

Høsten 2009 blir hun valgt inn som leder av det sentrale ungdomsutvalget, og dermed sitter hun også i styret til Norsk Folkehjelp. Den forrige ungdomslederen ble ansatt i Folkehjelpa, så Solveig går inn midt i perioden, og skal sitte til august i år, når neste landsmøte avholdes.

– Det foregår en stor organisasjonsdebatt i Norsk Folkehjelp nå, og det er mye ungdommene ønsker å endre på. For eksempel kortere tidsperiode for sentrale tillitsvalgte – to år, i stedet for fire slik det er nå. Vi mener det vil bli lettere for folk å ta på seg verv. Ungdom under utdanning flytter på seg, og det kan være vanskelig å binde seg til et verv i fire år, poengterer Solveig.

Flesteparten av Folkehjelpas ungdom-

mer er engasjert i sanitet og førstehjelp, men det er stadig flere som fatter interesse for asyl- og flyktningpolitikk, samt internasjonal solidaritet, forteller Solveig. I 2005 var det bare én gruppe som jobbet med disse spørsmålene, mens i dag har de ti grupper.

Norsk Folkehjelp Ungdom har profilert seg sterkere politisk de siste årene. Samarbeidet med fagbevegelsen, LO-ungdommen, AUF og SU har blitt tettere.

– Vi har en del felles interesser, som internasjonalt solidaritetsarbeid, omfordeling, og ikke minst Palestina-spørsmålet. Det har vært en bevisst satsing på den internasjonale delen i ungdomsarbeidet, og det vil vi fortsette med, understreker Solveig Igesund.

Nå er de i ferd med å lage en politisk plattform for å konkretisere hva de skal

jobbe med. Det er første gang en slik politisk plattform lages for ungdomsorganisasjonen.

– Vi vil stille krav til norske myndigheter i forhold til enslige mindreårige asylsøkere, og vi ønsker en bedre førstehjelpsoplæring i skolen. Den er mangelfull i dag, sier Solveig, og fortsetter: – Det vil være lettere å finne samarbeidsprosjekter, og å fronte Norsk Folkehjelp Ungdom når sakene er konkrete.

I løpet av det siste året har hun vært rundt og holdt hilsningstaler på LOs studentkonferanse, på AUFs landsmøte og sommerleir, og SUs sommerleir.

– Vi er på offensiven, smiler lederen, godt fornøyd med at de for første gang fikk holde hilsningsstale på AUFs landsmøte og at de fikk legge vervebrosjyrer inn i delegatenes mapper.

Norsk Folkehjelp jobber mindre med

nødhjelp enn før, men mer med langsiktig utviklingsarbeid og minerydding. Ungdomsgruppene jobber med de samme temaene på nasjonalt plan.

Solveig Igesund har forlatt Bergen til fordel for Tigerstaden. Til daglig befinner hun seg på Høgskolen i Oslo, og tar et år med utviklingsstudier. Om ikke lenge skal hun ut i feltarbeid i to måneder, sammen med tre medstudenter. En fra Burundi, en fra Etiopia og en fra Bosnia. De reiser til Tanzania for å snakke med burundiske flyktninger som har vært i Tanzania siden 1972.

– Tanzania har gitt oppholdstillatelse og statsborgerskap til 162 000 flyktninger. Og så klarer ikke vi å gi opphold til 1 000 papirløse flyktninger engang. De store blå øynene blir mer intense enn de har vært under hele samtalen.

Appell: Solveig Igesund holder appell til støtte for Palestina, i Bergen i mai i fjor. Norsk Folkehjelp Ungdom vil ha økonomisk boikott av Israel.
Foto: Peder Wahl/ Norsk Folkehjelp

Demo: Fozya Awol og Solveig Igesund demonstrerer på Hiv- og Aids-dagen ved Oslo Sentralbanestasjon.
Foto: Hilde Jørgensen/ Norsk Folkehjelp

Grappa hadde nemlig sitt minifeltarbeid om de papirløse flyktningene i Norge. Dessuten har de tre andre blitt folkehjelpere de også. Hun smiler bredt.

– Urettferdig fordeling fins overalt. Hva med Palestina? Norsk Folkehjelp Ungdom har tatt stilling – vi går inn for boikott av israelske varer.

I solidaritet med palestinerne vil vi ikke kjøpe appelsiner som er dyrket på okkupert jord. Flere virkemidler må tas i bruk Det hjelper ikke bare å prate. Engasjementet er kommet til overflaten: – Det er dobbeltmoral av norske myndigheter å støtte et prosjekt for å rydde opp i Chevrons oljesøl i Ecuador, mens oljefondet investerer i det samme oljeselskapet som ikke rydder opp etter seg.

I styret sitter hun sammen med Finn Erik Thoresen. Den tidligere utviklingssjefen i Folkehjelpa, Orrvar Dalby, er nå konstituert generalsekretær etter at Petter Eide for kort tid siden forlot organisasjonen etter uenighet om veivalget videre, ifølge ham selv.

Solveig ønsker ikke å uttale seg om skifte av generalsekretær, men sier hun har stor tro på Dalby. Han kjenner Folkehjelpa godt gjennom mange år. Styreleders engasjement er hun imponert over.

– Hvis jeg kan være like engasjert som Finn Erik Thoresen når jeg er på hans alder, så skal jeg være fornøyd, ler sunnmørsjenta muntert.

sissel.rasmussen@lomedio.no

Norsk Folkehjelp ¹⁰A

● Fagbevegelsens humanitære solidaritetsorganisasjon

● Petter Eide, sluttet som generalsekretær med øyeblikkelig virkning 10. desember 2010, etter uenigheter med styret om organisasjonens vei videre

● Konstituert generalsekretær: Orrvar Dalby.

● Styreleder: Finn Erik Thoresen.

● Omtrent 10 500 medlemmer, derav rundt 3 000 ungdomsmedlemmer under 30 år, som utgjør cirka 30 prosent av medlemsmassen.

● Folkehjelpa har fire avdelinger: Samfunn, Sanitet, Internasjonal, Ungdom.

verden rundt

Seksjon for utenriksnyheter og -reportasjer

Pessimister: Den greske tegneren frykter at Hellas havarerer i 2011. I en rekke andre europeiske land tynger gjelda. Velferd og jobber forvitrer.

Tegning: Michael Kountouris

EU INKLUDERER

En av seks mennesker i EU sliter med en eller annen form for funksjonshemning. En ny strategi fram til 2020 skal sikre en sterkere inkludering i samfunnet.

S. 22

MOTARBEIDES I RUSSLAND

Brudd på menneskerettigheter og faglige rettigheter er hverdagen i Russland, to tiår etter oppløsningen av Sovjetunionen. Men det er enkelte lyspunkter.

S. 24

NASJONEN BELGIA I KRISE

Belgia er et land uten regjering og kanskje uten framtid. Fagbevegelsen er en av de få sterke kreftene som bidrar til å holde det splittede landet sammen.

s. 26

En av fem skal bort

3000 ansatte i Post Danmark skal sies opp i løpet av de tre neste årene. Samtidig planlegger Post Danmark et hamskifte, fra ren postvirksomhet til målrettet kommunikasjon. Post Danmark venter en nedgang i brevmengden på 20 prosent de neste tre årene. I fjor falt brevmengden med 8-10 prosent. Denne utviklingen ventes å fortsette.

Foto: Colourbox.

www.frifagbevegelse.no

500 000 bort i 2011

En halv million cubanere mister jobbene sine i det offentlige i år. Anslagene viser at nær 150 000 ikke er ventet å finne noe annet å gjøre, mens 350 000 hjelpes videre gjennom ulike reformprogrammer. Ideen er blant annet at mange skal bli selvstendig næringsdrivende. Politikerne ber fagbevegelsen være garantist for at reformarbeidet går som det skal.

www.mercopress.com

Kutter i rettigheter

Amerikanske politikere, særlig republikanere går ikke av veien for å legge fram en rekke fagforeningsfiendtlige forslag når de nå må stramme inn budsjetter. Fagforeninger truer med streik, men politikerne fryser av dem. – Dersom lærerne ønsker å streke, bør de få sparken, sa Ohios guvernør John Kasich.

New York Times

Skal fjerne hindringer i hverdagen

En sjettedel av EUs befolkning har en eller annen form for handicap. Nå skal de sikres rettigheter og inkludering.

Tekst: **Line Scheistrøen**

EU har ratifisert FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Dette er første gang EU som helhet ratifiserer en internasjonal menneskerettighetstraktat.

Konvensjonen skal sikre at handikappede kan utøve sinerettigheter på lik linje med alle andre borgere.

Konvensjonen fastsetter minimumsstandards for beskyttelse og sikring av en lang rekke sivile, politiske, sosiale og økonomiske rettigheter for handikappede.

– Det er vårt felles ansvar å sørge for at mennesker med nedsatt funksjonsevne ikke møter ytterligere hindringer i hverdagen, uttalte justis-kommissær Viviane Reding da ratifisering var gjort. Alle de 27 medlemslandene har også signert konvensjonen, og 16 av disse har ratifisert den. Reding oppfordrer resterende EU-

Inkludering: EU har en plan for bedre inkludering og mindre diskriminering av funksjonshemmede. Nå hjelpes arbeidet av FN-konvensjonen. I illustrasjonsfoto: Colourbox.com

land til å ratifisere konvensjonen hurtigst mulig.

Ratifiseringen forplikter EU til å sikre at rettakter, alle politiske og øvrige programmer på EU-nivå overholder konvensjonens bestemmelser og handikappedes rettigheter.

Enkeltland forplikter seg for mye mer, blant annet at handikappede sikres adgang til utdanning, næringslivet, arbeidslivet,

transport, infrastruktur, offentlige bygninger og stemmerett. Det skal også jobbes for økt deltakelse i blant annet politisk liv.

En sjettedel av EUs befolkning – omkring 80 millioner – er mer eller mindre handikappede. Flere enn en tredjedel av de over 75 år har en eller annen form for handicap som begrenser deres bevegelsesfrihet. Denne andelen er ventet å øke med en aldrende

befolkning. Mange i denne gruppen er forhindret i fra å delta i samfunnet og i det økonomiske liv fullt ut på grunn av fysiske eller andre hindringer. De er også utsatt for diskriminering.

EUs strategi for handikappede 2010-2020 legger vekt på å gi handikappede muligheter for å utøve sine rettigheter i samme grad som andre og å fjerne hindringer de møter på i hverdagen.

line.scheistroen@lomedialog.no

Streik ga mer lønn

Etter tre dagers streik kunne 2 500 israelske havnearbeidere gå tilbake til jobbene etter å ha fått innfridd lønnskravene. Ifølge israelske aviser oppnådde havnearbeidere en avtale som sikrer 6 prosent lønnsøkning over to år, og et ekstra tillegg til arbeidere ansatt etter 2005.

Mistet jobb etter Facebook-innlegg

En 28-åring mistet jobben hos Volvo i Sverige etter at han hadde kalt jobben for «galehuset» på Facebook. Det hjalp ikke at 28-åringen skrev i et annet innlegg på Facebook at det «ikke er noe galt med Volvo. Er bare ikke så sugen på å jobbe akkurat nå», skriver den svenske regionsavisen Skaraborgs Allehanda. To kollegaer som kommenterte statusen hans måttet også gå fra jobben. De var alle innleid fra et bemanningsbyrå.

www.svd.se

Frivillig-år

2011 er Det europeiske året for frivillig arbeid og skal fremme frivillig innsats og få flere europeere til å engasjere seg. Slagordet for frivillighetsåret er «Bli frivillig, utgjør en forskjell». Det anslås at allerede 100 millioner europeere er engasjert i frivillig arbeid.

www.eudelegasjonen.no

Ny arbeidstidsrunde

Rett før jul la EU-kommisjonen fram en skisse til nytt arbeidstidsdirektiv som partene i europeisk arbeidsliv nå skal vurdere fram til mars.

Tekst: **Nina Sandås**

Nå gjør kommisjonen et nytt forsøk med det omstridte arbeidstidsdirektivet som ble vedtatt i 1993. Det angis to alternative valg; enten en revidering av noen definerte spørsmål eller et totalt nytt direktiv.

En første konsultasjonsrunde mellom arbeidslivspartene skjedde sist vår, da det framkom stor enighet om at dagens arbeidstidsregler må forandres så raskt som råd er. Partene var også på lag om at reglene må gi større fleksibilitet slik at partene kan forhandle om detaljene på et lavere og passende nivå. Men der stoppet enigheten.

Den europeiske faglige samorganisasjon (EFS) avviser en rekke av forslagene. EFS ønsker blant annet at muligheten til opt-out, unntak fra direktivet, skal fjernes. I dag bruker 16 av de 27 medlemsland denne muligheten som England sikret for egen del i 1993. Kommisjonen mener det er lite realistisk å fjerne adgangen til unntak.

Direktiv: Mer fleksible arbeidsordninger og mer individualiserte arbeidstidsmønstre er noe av det som EU-partene i arbeidslivet skal forhandle om fram til mars.
Foto: Colourbox

Kommisjonen inviterer til samråd og vil i første rekke få partenes syn på en rekke detaljspørsmål. Det gjelder minstereglene for daglig og ukentlig hviletid, beredskapsvakt, lange arbeidstider og familievennlige arbeidstider. Partene får også ta del av en rapport som dokumenterer hvor utilstrekkelig det nåværende arbeidstidsdirektivet blir fulgt i medlemslandene. De første forskningsresultatene om

økonomiske og sosiale effekter av arbeidstidsreglene blir presentert. Blant annet fremkommer at lang arbeidstid kan skade helsen.

Arbeidslivets parter har nå frist til innen utgangen av februar 2011. Dersom det ikke blir forhandlinger mellom partene, vil EU-kommisjonen utarbeide et lovforslag om endring av direktivet og en detaljert konsekvensanalyse av de foreslåtte endrin-

gene. Det vil i så fall legges fram høsten 2011.

Forrige gang kommisjonen ville omskrive direktivet rant det hele ut i sanden. Europaparlamentet støttet i hovedsak kravene fra europeisk fagbevegelse og kom ikke til enighet med ministerrådet våren 2009.

nina.sandaas@lomed.no

Ungarns presselov uroer

Den europeiske faglige samorganisasjon (EFS) uttrykker dyp bekymring over den nye presseloven som nasjonalforsamlingen i Ungarn har vedtatt. Ifølge EFS sikter den til å gi regjeringen kontroll over mediene, og den bryter dermed med EU-traktaten og demokratiske spilleregler.

Svak lønnsvekst i industriland

Lønnsveksten på 2000-tallet har så vidt oversteget prisveksten i de industrialiserte landene. Reallønnsveksten fra 1999 til 2009 var på til sammen 5,2 prosent, ifølge en oversikt fra FNs internasjonale arbeidsorganisasjon ILO. I andre deler av verden var lønnsveksten høyere. I gjennomsnitt økte lønningene med 22,6 prosent i alle verdens land. Både i Sentral- og Øst-Europa fikk folk en pen lønnsvekst på over 60 prosent. I Russland og åtte andre gamle sovjetstater ble lønningene i gjennomsnitt mer enn doblet.

Foto: Colourbox.

Tofrontskamp i

Fagbevegelsen i Russland motarbeides systematisk av både arbeidsgivere og myndigheter. Situasjonen er blitt verre. Nå havner regjeringen i ILOs søkelys.

Tekst: **Nina Sandås**

20 år etter oppløsningen av det kommuniststyrte Sovjetunionen står ikke dagens autoritære russiske regime langt etter det gamle når det gjelder brudd på menneskerettigheter – herunder faglige rettigheter. Mange internasjonale kilder vitner om myndigheter som høvler over det meste. Internasjonal Faglig Samorganisasjon (IFS), Amnesty International, FN-organisasjonen UNHCR og Russlands-rapporter fra utenriksdepartementer i USA og Storbritannia, melder om tilstander som ikke hører hjemme på 2000-tallet og enda mindre i demokratiske land.

Fagforeningsfolk fra flere av de tidligere sovjetrepublikkene møttes i Moskva for en drøy måned siden for i felleskap å belyse vilkårene de arbeider under. I alle disse nå selvstendige landene med 200 millioner yrkesaktive, foregår det systematiske

Møte: President Dimitrij Medvedjev (i midten) møtte FNPR-leder Mikhail Sjmakov (nr. 2 fra høyre) rett før jul.

brudd på faglige rettigheter, ifølge IFS som la fram en grundig rapport på møtet. Situasjonen kjennetegnes rett og slett av at utviklingen går i feil retning.

Flere land har relativt god lovgivning på papiret, men lovene etterleves ikke i praksis av arbeidsgiverne. Det gjelder private som statlige arbeidsgivere. Fag-

lige tillitsvalgte blir motarbeidet, diskriminert, trakassert og fjernet fra sine verv. Den globale finanskrisen har forverret situasjonen også for arbeidstakerne. Deres rettigheter er redusert til et minimum, da de er helt avhengige av arbeidsgiverens velvilje. Slik blir forholdene beskrevet fra Moskva-møtet.

Noe positivt har likevel skjedd i løpet av 2010: de tre russiske landsorganisasjonene har nærmet seg hverandre og greid å samarbeide om konkrete prosjekter. At Moskva-møtet ble arrangert er et eksempel på dette.

For Russlands del handler det ferskeste eksemplet om en lovendring som gir arbeidsgivere

Tunisia må skjerpe seg

Faglig organiserte protester mot høy arbeidsledighet og utbredt korrupsjon i Tunisia er blitt møtt med arrestasjoner av flere hundre personer og harde tak fra politiets side. Minst to personer har mistet livet og mange er blitt skadet. Den internasjonale faglige samorganisasjonen (IFS) krever en stopp på brutaliteten. Myndighetene må gå i dialog med demonstrantene, i stedet for å bruke makt. De som er blitt arrestert må løslates umiddelbart. Regjeringen må respektere faglige rettigheter, uttaler Sharan Burrow i IFS.

Foto: IFS

To aktivister løslatt

To faglig tillitsvalgte i Iran er blitt løslatt fra fengsel etter påtrykninger fra Den internasjonale transportarbeiderføderasjon. De to, Morteza Komsari og Aliakbar Nazariis, tilhører bussførerforeningen i Teheran. Fortsatt sitter fire andre, inkludert den internasjonalt kjente Mansour Osanloo, i fengsel.

Russland

rett til å kvitte seg med fagforeningsledere. Loven passerte første behandling i думаen i slutten av november og ventes å bli vedtatt senere i vinter. Kritikere mener endringen i den russiske arbeidslivsloven vil alvorlig svekke arbeidstakernes rettigheter. Samvittighetsløse bedriftsledere vil i enda større grad enn nå bruke nedbemanninger i staben for å kvitte seg med brysomme fagforeningsledere. Ifølge IFS mistet minst 60 tillitsvalgte jobben i 2009 i forbindelse med faglig aktivitet. Dessuten blander lokale myndigheter seg inn i hvordan fagorganisasjoner blir stiftet, hvordan de fungerer i det daglige, hvordan valg foregår osv. Mange ganger har arbeidsgiver tatt initiativ overfor myndighetene om å vanskeliggjøre arbeidsforholdene for fagorganisasjoner.

Den grunnleggende menneskerettigheten som gjelder retten til å organisere seg og danne en fagforening, er i utgangspunktet begrenset etter at arbeidslivsloven ble forandret i 2006. Retten til å forhandle kollektivt er derfor blitt skadelidende. Streikeretten er bare en paragraf uten innhold, da varigheten av en streik må varsles lang tid i forveien. Ar-

beidsgiver kan ta inn streikebrytere. Streik kan bare tas i bruk for å løse en konflikt som er knyttet til kollektivavtalen. Sympatiststreik eller politisk streik mot regjeringens økonomiske politikk godkjennes ikke.

Rettspraksis er negativ i forhold til arbeidstakerne. Som regel blir streiker dømt ulovlig og belastningen på de tillitsvalgte øker ytterligere etterpå. Likevel har det vært en økning i antall streiker for hvert år.

I 2009, det siste året det finnes statistikk for, var det 183 konflikter, mange av dem i bilindustrien. Streikene ble i all hovedsak igangsatt av andre fagorganisasjoner enn den «offisielle», FNPR. Men etter at arbeidslivsloven ble endret er streikene blitt arrangert som sultestreiker, protester og demonstrasjoner ute i gatene, ifølge den ideelle organisasjonen IKD.

Organisasjonsfriheten i Russland er overhodet ikke reell, skriver FN-organet UNHCR i en rapport. Bare en faglig organisasjon kan være representert på en arbeidsplass. Mange arbeidstakere har derfor vansker med å bli medlemmer i en av de to uavhengige landsorganisasjonene.

I noen bedrifter er de blitt

presset ovenfra til å gå med i den «offisielle» landsorganisasjonen FNPR som samarbeider meget tett med både regjeringen i Kreml og arbeidsgiverne. FNPR er den desidert største landsorganisasjonen med 90 prosent av de fagorganiserte som sine medlemmer og er arvtakeren etter den eneste tillatte fagorganisasjonen som fantes under kommunisttiden.

Myndighetene trakasserer de mindre og uavhengige fagorganisasjonene på ulike måter. De blir forhindret fra å stifte klubber og foreninger lokalt og få dem registrert. Deres tillitsvalgte er blitt truet og nektet adgang på ulike arbeidsplasser. De er blitt fysisk angrepet og flere er blitt arrestert etter streiker, ifølge IFS.

Den minste organisasjonen KTR med noe under én million medlemmer, klaget i fjor inn regjeringen for brudd på ILO-konvensjonene nr 87 og 98 som gjelder organisasjonsfriheten og streikeretten. Klagen er støttet av FNPR. Det er andre gang på 20 år at FNPR står bak en klage til FNs internasjonale arbeidsorganisasjon ILO. I løpet av disse årene har andre fagorganisasjoner klaget inn myndighetene 16 ganger.

nina.sandaas@lomediamedia.no

Fagbevegelsen

LO A

- Landsorganisasjonen FNPR ble stiftet i 1990 og består av 49 forbund
- FNPR har 25 millioner medlemmer, ned fra 70 millioner
- Tre mindre landsorganisasjoner, VKT, KTR og SOTPROF, har om lag 4 millioner medlemmer
- 130 kollektivavtaler er inngått på landsbasis
- Trepartsamarbeid foregår
- 70 prosent av arbeidstakerne opplyser at de ikke kan organisere seg

Kilde: Wikipedia

Belgia, ikke bare delt på midten

Den politiske krisa i Belgia har historiske røtter. Men fagbevegelsen er en kraft som binder landet sammen.

Tekst: **Torgny Hasås**
Foto: **Tri Nguyen Dinh**

Belgia

- Landet består av tre regioner. Flandern i nord, Valonia i sør og hovedstaden Brussel
- Belgia har tre offisielle språk: Nederlandsk, fransk og tysk
- Landet har vært uten regjering siden mai
- Ved valget i juni gjorde det flamske N-VA et svært godt valg
- N-VA er et nasjonalistisk parti som vil løse opp Belgia
- Belgia har hatt formannskapet i EU høsten 2010
- Belgisk fagbevegelse har tre hovedsammenslutninger, den katolske, sosialistiske og liberale
- Disse er igjen delt i en flamsk og en nederlandsk del
- En samlet fagbevegelse er for et enhetlig Belgia

Danny Buttjens tenner seg en røyk idet han kommer ut på gata. Det er fem minutter å gå fra koretoret i Boulevard du Roi Albert II til jernbanen. Buttjens trenger ikke å se på gateskiltet. Dette har vært hans arbeidsvei i 26 år. Men hadde han kastet et blikk på skiltet, ville han ha sett at gata som er oppkalt etter Belgias regjerende konge, også hadde plass til gatas nederlandske navn, Koning Albert II laan.

Belgia er splittet og når kong Albert II holder nyttårstale gjør han det på tre språk: nederlandsk, fransk og tysk. Verre er det at landet har vært uten statsminister siden mai. Kristeligdemokraten fra Flandern, Yves Leterme, ga opp. Framgangen ved valget for de flamske nasjonalistene i NV-A med Bart De Wever i spissen, gjorde det umulig å fortsette. Men Leterme har fortsatt å fungere i embetet. Han har ledet et forretningsministerium.

Men det finnes krefter som ønsker å binde nasjonen sammen. Foruten kongen er det landslaget i fotball og fagbevegelsen.

Buttjens tar hver dag toget fra Sint-Truiden i Limburg, ved grensa mot Nederland, til Brussel og tilbake om kvelden. Sint-Truiden ligger i Flandern, den nederlandsktalende delen av Belgia.

Når Buttjens går gjennom hallen på jernbanestasjonen Bruxelles Nord er det en ting som irriterer ham. Det er alle uteliggerne.

– Mange mennesker bor på gatene. Det er ingen som er i stand til å fatte avgjørelsene, er hans forklaring på den synlige fattigdommen i Brussel. Og han har et viktig poeng. Belgia har ikke hatt regjering siden mai. Det vil si in-

gen sentralregjering. De to regionene, Flandern i nord og Valonia i sør, har hatt fungerende regjeringer.

I tillegg har Belgia hatt formannskapet i EU.

Gabrielle Clotech har vært leder for et av EUs generaldirektorater som tilsvarer de norske departementene. Nå arbeider hun i den Europeiske faglige samorganisasjonen (EFS). Hun forklarer den spesielle situasjonen i Belgia ut fra fem motsetningsforhold:

- Fransk mot nederlandsk
- Politisk venstre mot politisk høyre
- Føderalister som ønsker ett Belgia mot regionalistene som ønsker større makt til regionene
- Religion mot sekularisme
- Rojalister mot republikanere

I sør, i Valonia, snakker de fransk, der er det flest sosialister, flertallet er føderalister. Her står ikke religionen spesielt sterkt.

I nord, i Flandern, snakker de nederlandsk, høyresida med kristeligdemokratene og nå de flam-

ske nasjonalistene er størst, de ønsker en republikk, vekk med kongen som de oppfatter som valonsk.

Clotech illustrerer problemene med de belgiske strukturene med å vise til skolesystemet.

– Halvparten av skolene i Belgia er katolske. Staten betaler, men den katolske kirka styrer. Slik fungerer også helsesystemet.

Problemet er Brussel. Foruten at det er EUs hovedstad, er det også Belgias hovedstad. Den ligger som en øy i det flamske området. Opprinnelig er Brussel fransktalende, men mange flamlendere gjør som Danny Buttjens, setter seg på toget, reiser til Brussel for å jobbe om morgenen og tilbake om kvelden. Selv om han bor i en utkant av Belgia tar arbeidsreisa bare fem kvarter.

Om kvelden er det mest fransk å høre i Brussel. Men med et stadig større innslag av EU-byråkrater er det lett å gjøre seg forstattt på engelsk.

– De fransktalende føler seg som valonere, de flamsktalende som flamlendere. Egentlig er det

Avis: Belgia er tospråklig og avisa til ABVV/FGTB, den sosialistiske fagbevegelsen, kommer ut med to nesten like utgaver, en på fransk og en på nederlandsk.

Belgier: Danny Buttjens bor i Flandern, men føler seg først og fremst som belgier. Han savner en regjering i Belgia som kan gripe tak i de problemene som finnes.

bare den tysktalende minoriteten som føler seg som belgiere, sier Clotech med et glimt i øyet.

– De flamske nasjonalistene i N-VA er ikke bare nasjonalister. De står også for en liberalistisk politikk, sier Luc Voets i belgisk LO. Han leder studiearbeidet i ABVV, den flamske delen av den sosialistiske fagbevegelsen. Den franske delen heter FGTB.

– Vi frykter et sammenbrudd av den sosiale modellen, hvis N-VA kommer til makta, sier Voets.

– N-VA ønsker å dele landet og gi regionene frihet i skattespørsmål. Dette vil åpne for konkurranse mellom regionene. Den belgiske sentralstaten vil sitte igjen med hele statsgjelda samtidig som den skal finansiere velferdsytelser, forklarer han.

Belgias største fagbevegelse

er den kristelige, ACV/CSC som er størst i Flandern. ABVV/FGTB, den sosialistiske, er størst i Valonia. I tillegg er det en egen liberal fagbevegelse, CGSLB / ACLVB.

Belgisk fagbevegelse er blant verdens sterkeste med en organisasjonsgrad på linje med Sverige og Danmark. En viktig årsak er at fagbevegelsen forvalter ledighetsstrygden.

– Men vi øker i antall medlemmer forklarer Voets.

– **Hvordan har finanskrisen slått inn?**

– Det har gått bedre enn forventet. I 2009 hadde vi en nedgang i BNP på 2,7 prosent mot 4 prosent i Eurosonen som helhet. I 2010 vil vi få en vekst på 2,1 prosent. Det er mer enn Frankrike og Nederland, men mindre enn Tyskland, sier han.

Selv om ledigheten ikke er så stor som fryktet er den på rundt ti prosent. En permitteringslov hjalp mot nedgangen og hindret en del oppsigelser.

De belgiske partene i arbeidslivet er bundet av en lønnslov som skal sikre at lønningene ikke stiger mer enn i nabolandene Nederland, Tyskland og Frankrike. Problemet er at Tyskland har hatt svært dårlig lønnsvekst de siste årene.

– Det gir oss dårlige muligheter for lønnsvekst, medgir Voets.

Til tross for at belgisk fagbevegelse tilsynelatende er splittet, samler de seg til felles front når det gjelder lønnsforhandlinger, kamp mot ledighet og mot de politiske løsningene N-VA står for. De utgjør derfor en felles kraft for et samlet Belgia og mot regionalisering av landet.

– Vi forsøker så godt vi kan å unngå streik, men om det blir nødvendig kan vi fort mobilisere til store manifestasjoner og streik, slår Luc Voets fast.

Vi følger Danny Buttjens bort gata som bærer kongen med de tre nyttårstalers navn til togstasjonen og ser at situasjonen Buttjens beskriver, stemmer. Det er ikke rart at uteliggerne velger å oppholde seg på jernbanestasjonen i det kalde desemberværet.

– *Er du fransk eller flamsk?*

– Jeg er først og fremst belgisk. Faren min er flamsk og moren min er fra Valonia. Jeg snakker begge språk. Feilen i dag er at folk ikke har kontakt med folk fra den andre siden, sier han tenksomt.

torgny.hasaas@lomediamedia.no

DE VIL VÆRE MED

NHO frykter at velferdssamfunnet er i ferd med å klappe sammen. Med nye ideer og metoder vil sosiale entreprenører gjerne være med å bygge framtidens velferds-Norge. Men slipper vi dem til? Foreløpig er de stort sett møtt av tause politikere og stengte dører hos fagbevegelsen.

Men så banket milliardær Johan H. Andresen på døra...

Å BYGGE LANDET

På kurs: Camilla Aanonli og Susanna Pran bygger DNA-molekyler – i seigmenn. Ikke minst med løfte om å smake søtsakene senere, så er de intenst opptatt av eksperimentet.

– Se! Her er mitt DNA!

6.-klassingene Camilla Aanonli og Susanna Pran sitter på skolebenken frivillig på kveldstid. Det er ikke ordinær skole, men fritidskurs i regi av Forskerfabrikken på Kjeller skole på Lillestrøm. De lærer om magien i DNA.

– Det er mye morsommere enn på skolen. Vi gjør ikke sånt der, forteller flere av de godt over 20 kursdeltakerne i 6.- og 7.-klassalder som bruker tre timer en ettermiddag for å lære seg om DNA. De har valgt forskerkurs i stedet for dans, fotball eller musikk-skole denne dagen. Med ett unntak har alle barna tidligere deltatt på andre kurs i regi av Forskerfabrikken.

Det er timer med lite teori, men mange spennende forsøk som de guides gjennom av tre «lab-

sjefer». Ikledd hvite lab-frakker er konsentrasjonen på topp hos barna, og fingrene holdes til og med fra fatet når poser med seigmenn helles utover bordene. For her skal det bygges DNA-molekyler, før det er lov å spise.

– Jeg ønsker å vise at naturfag er morsomt. At det ikke er noe «nerdete», men at det er gøy. Og barna vi har på kurs er sulteføret på slikt. Tilbakemeldingene er veldig gode, forteller kursleder Cecilie Morland. Til daglig er hun hjerneforsker ved Universitet i Oslo, men bruker gjerne noe av fritiden til å formidle fysikk, kjemi, matte og forskning til barn på barns premisser.

Hanne S. Finstad er den sosiale entreprenøren bak Forskerfabrikken.

– Jeg brenner for å gi barn og unge muligheten til å fordype seg i teknologi og forskning, som er drivkraften i kultur- og samfunnsutvikling. Teknologi må til for å løse framtidens utfordringer, sier Finstad.

Med nye ideer og undervisningsmetoder inviterte Finstad i 2002 for første gang barn i Osloområdet på fritidskurs om forskning.

– *Er ikke dette noe som egentlig burde være obligatorisk undervisning i den offentlige skolen?*

– Jo, helt klart. Men av flere grunner klarer ikke den offentlige skolen det. De mangler ressurser, har ikke nok faglærere og må forholde seg til læreplaner – noe vi ikke må. Vi tilbyr barn mer avanserte ting enn de får på skolen. Jeg opplever at barn er mer

modne for naturvitenskap og teknologi enn det skolen legger opp til, og vi tilbyr barn mer avanserte ting enn de får på skolen. Samtidig, forskning og teknologi utvikler seg så raskt så det vil alltid være behov for fordypning utover det skolen tilbyr.

Å gå utradisjonelle veier innebærer å møtes med skepsis. Men Finstad har aldri gitt opp, selv om hun har vært nær ved. I dag har Forskerfabrikken fem fast ansatte og rundt 40 kursholdere. I tillegg til fritidskurs for barn arrangerer de blant annet etterutdanningskurs i naturfag for pedagoger flere steder i landet. Kommuner og offentlige instanser er blant kundene.

Først de siste årene har Finstad blitt seg bevisst på at hun kan kalle seg en sosial entreprenør.

– Det er et vidt begrep, fra ideelle organisasjoner til de som driver kommersiell virksomhet. Jeg opplever at vi er et sted sånn midt i mellom. Som sosial entreprenør skal vi gjøre noe som beriker samfunnet. Vi må likevel tenke kommersielt og tjene penger for å nå våre mål, men eventuelle overskudd føres tilbake til virksomheten, sier Finstad.

Som eneste nordmann ble Finstad i fjor høst tatt opp som medlem i Ashoka, et verdensomspennende nettverk for sosiale entreprenører. Johan Olav Koss er også medlem med sin humanitære organisasjon Right To Play, men som representant for Canada.

Forskerfabrikken er en av Ferd's åtte sosiale entreprenører. Ferd er et industri- og finanskonsern eid av Johan H. Andresen jr. Ved å investere penger, tid og tilby faglig kompetanse og nettverk til de sosiale entreprenørene ønsker milliardæren å skape varige verdier på sosiale områder. Innsatsen er spesielt rettet mot barn og unge.

Andresen jr. mener vi må innrømme at det nåværende velferdssystemet i Norge ikke klarer å løse alle utfordringene framover, som å inkludere alle som står utenfor arbeidslivet, frafall fra videregående skole, at elever velger bort realfag, kriminalitet blant barn og unge, rus og problemer knyttet til økende innvandring.

– Uten å frata det offentlige ansvaret må vi være åpne for at andre, som sosiale entreprenører, kan ha nye løsninger på sosiale problemer og invitere dem til å sette ideene ut i livet gjennom egne initiativ. Det er ikke alltid de store systemene som finner de beste løsningene, mener Andresen jr.

Han er opptatt av å understreke at sosialt entreprenørskap ikke handler om privatisering av offentlige tjenester.

«Det er i så fall helt misforstått, fordi sosiale entreprenører introduserer nye løsninger og det er logisk umulig å privatisere en løsning som ikke allerede eksisterer. **Det er her Roar Flåthen og Jan Davidsen kan puste lettet ut. Ikke se på dette som en trussel gutter, det er en mulighet**», skrev han i nylig i en artikkel i Samtiden.

I begynnelsen snakket ikke Andresen jr. så høyt om engasjementet for sosialt entreprenørskap, men nå er han tilnærmet den som setter dagsorden. Han banker gjerne på dørrer hos myndigheter, politikere og fagbevegelsen – alle sentrale aktører hvis det skal legges bedre til rette for sosialt entreprenørskap. Andresen opplever at informasjonsbehovet er stort, samt at mye handler om å endre litt fastlåste, tradisjonelle holdninger.

For ikke lenge siden banket Andresen på døren til Fagforbundets nestleder Geir Mosti.

– Jeg har ingen skjult agenda, så jeg la fram mine tanker om betydningen av sosialt entreprenørskap. Mitt inntrykk er at Mosti på vegne av Fagforbundet er villig til å lytte og syntes at det jeg la fram var interessant. Jeg håper det kan resultere i konkrete prosjekter, men som det fortsatt er

Sosialt entreprenørskap ^{LO} A

- En organisasjon eller bedrift hvor hovedmålet er å løse sosiale problem eller samfunnsmessige behov innenfor områder som miljø, utdanning, helse, menneskerettigheter og økonomisk utvikling.
- Nye ideer og metoder for å løse problemene.
- Profesjonelle organisasjoner. Bruker verktøy fra forretningsverdenen for å nå mål.
- Involverer brukergrupper
- Non-profit, eventuelt overskudd tilbakeføres virksomheten til videre drift.
- Skillet mellom sosialt entreprenørskap og tradisjonelle ideelle eller frivillige organisasjoners virksomhet er vagt. Mange er hybrider.
- Omtales ofte som den fjerde sektor, i tillegg til privat, offentlig og frivillige.
- Norge er blant de landene i verden som har færrest sosiale entreprenører.
- Sosialt entreprenørskap er mer vanlig i fattige land kombinert med en svak offentlig sektor.
- Internasjonalt økende innslag av sosialt entreprenørskap. I USA og Storbritannia har det blitt en sentral del av politikken for å løse velferdsutfordringer. Det er opprettet egne finansieringsmekanismer for å støtte dem. USAs president Barack Obama etablerte blant annet Social Innovation Fund.

for tidlig å si noe om, sier Andresen jr.

Ferd har også lansert et stipend til offentlig ansatte som ønsker å lære mer om sosialt entre-

Men Fagforbundets nestleder sier han gjerne fortsetter dialogen med Andresen jr.

– Jeg fikk en grundig gjennomgang av Andresen, og

mye av det han fortalte var

prenørskap. For nye ideer og impulser må gjerne komme innenfra, selv om Andresen jr. mener

det er naivt å tro at all utvikling kan skje internt i offentlig sektor.

– Mitt inntrykk er at mange offentlig ansatte kan tenke seg å gjøre noe annet enn hva de alltid har gjort, men at det ikke er rom. Vi ønsker å gi offentlig ansatte som enten har en idé de har lyst til å virkeliggjøre på egen arbeidsplass eller et annet sted, tid og anledning til å teste den ut, uten at de må bryte med egen arbeidsplass, sier Andresen jr.

Nestleder Geir Mosti i Fagforbundet karakteriserer møte med Andresen som «nyttig», «interessant» og «positivt», uten å ville gå i detalj om hva et eventuelt samarbeidsprosjekt vil innebære, eller hva forbundet mener om sosialt entreprenørskap mer generelt. Det er for tidlig, først skal temaet diskuteres internt i forbundet, ifølge Mosti.

positivt. Han la blant annet fram mange fine tanker og ideer om hvordan vi kan møte problemer knyttet til ungdom, fattigdom og andre sosiale problemer. Ja, ta for eksempel ungdom: Fattigdommen er økende blant dem, og det nytter ikke – heller ikke for oss – å si at arbeid er eneste løsning.

Hilde Dalen, leder av organisasjonen KREM, Kreativt og Mangfoldig Arbeidsliv, gleder seg over den økende oppmerksomheten sosialt entreprenørskap har fått. KREM har de siste årene arbeidet med å skape flere og kortere veier tilbake til arbeid eller utdanning. De jobber på tvers sammen med den enkelte bruker, det offentlige og næringslivet. Dalen karakteriserer KREM som en nødvendig brobygger mellom de ulike aktørene.

– Gårdsdagens løsninger har i liten grad virket inkluderende. KREM mener at det er nødvendig å gjøre noe mer og noe annet. Vi kobler flere aktører – stønadsmottakere, offentlige ansatte, næringslivet og entreprenører – for sammen å finne nye og bærekraftige løsninger, forteller Dalen. Hun mener de representerer en annerledes arbeidslinje enn den tradisjonelle, en ny arbeids-

linje som baserer seg på tillit, muligheter og kreative løsninger.

– **Vi trenger** nytt innhold i arbeidslinja, og det er der vi som sosiale entreprenører kommer inn. I dag er det en treghet i det byråkratiske systemet. Denne tregheten rammer mange. Mange som har falt utenfor opplever fortsatt å bli møtt

av en ovenfra og ned holdning, sier Dalen. Hun har selv brukererfaring, noe flere av dem som jobber for KREM har.

– Det vi driver med er sosialt arbeid i sin opprinnelige form, men med nye metoder. Målet for sosiale entreprenører er å oppnå sosial verdi, ikke profitt. Jo, vi må tjene penger, men eventuelle overskudd føres tilbake i virksomheten. Vi snakker altså ikke om konkurranseutsetting eller privatisering av tjenester.

– *Men er det ikke egentlig ansatte i NAV som skulle gjort den jobben dere gjør? Få personer i arbeid og utdanning?*

– Jo, det skal de og det gjør de også, men rammene og strukturene står i veien for iverksetting av den korteste veien. Per i dag snakker NAV og næringslivet hvert sitt språk og det er her vi kommer inn som brobyggere, eller kall det gjerne en slags tolketjeneste. Vi «selger» brukeres erfaringskompetanse til næringslivet, fokuserer på personlig kompetanse og verdien av dette samtidig som vi benytter oss av mulighetene i NAVs virkemiddelapparat.

Hun understreker at forholdet til NAV er godt og at de jobber sammen i flere prosjekter, hvor fokus rettes mot fagutvikling og målet om mer treffsikre metoder.

– Jeg hadde og har fortsatt stor tro på intensjonen med NAV. Jeg trodde at det skulle skapes en ny modell, men i stedet ble det skapte en koloss av en etat uten særlig nytt innhold. Resultatet er mye kontroll og administrasjon.

Dalen ser ut-

fordringer i utvikling av metoder i offentlige tjenester.

– Nye prosjekter skjer gjerne utenfor den ordinære tjenesten. Det kan gi glitrende løsninger og resultater. Men når det skal innføres som metode i tjenesten, lykkes det nesten aldri. Tjenesteutvikling må skje i tjenesten og det må tenkes bredt fra første stund, mener Dalen.

Det har tatt tid å etablere seg med KREM, og fortsatt er veien lang å gå for sosiale entreprenører i Norge.

– Vi trenger å sortere feltet. Det vil alltid være plass til ulike former for sosialt entreprenørskap, men det bør ikke slippes helt fritt. Vi bør vite hva vi vil med feltet, sier Dalen. Hun er imidlertid skeptisk til at enkelte interesser skal få definere hvilken rolle sosialt entreprenørskap skal ha i Norge.

– Jeg er skeptisk til at også dette feltet, bare skal bli «Keiserens nye klær». Jeg er redd det kan ødelegge mulighetene og kraften som er i sosialt entreprenørskap som verktøy for blant annet fattigdomsbekjempelse, økt sys-

selsetting og utviklingen av mer bærekraftige kommunestrukturer.

– Jeg oppfatter Ferd som en sosial investor, noe som gir konsernet legitimitet, noe de kan bruke i markedsføring og omdømmebygging

av selskapet. Ferd's interesse i dette feltet har bidratt til å rette fokus på området. Jeg bekymrer meg derimot for at feltet skal dreie seg mer om profitt enn sosial innovasjon, sier Dalen.

Hun etterlyser engasjement fra fagbevegelsen. I motsetning til Andresen har ikke Dalen blitt invitert til fagbevegelsen da hun ba om dialog knyttet til mulighetene med sosialt entreprenørskap. Hun sier henvendelsene er møtt med liten respons.

– Er fagbevegelsen bare til for medlemmene som befinner seg i arbeidslivet? Fagbevegelsen har i mine øyne ikke gjort nok – for alle de folkene som står utenfor arbeidslivet. Tiden er moden for å inkludere nye stemmer i dialogen, mener Dalen.

Forbundsleder Rigmor Hogstad i FO har lite kjennskap til sosialt entreprenørskap, men ønsker gjerne diskusjonen om deres rolle velkommen. Hun understreker imidlertid at FOs overordnede politikk er klar: Å yte velferdstjeneste bør være eid og drevet av det offentlige.

Samtidig betyr ikke dette at

andre i private virksomheter og sosiale entreprenører, kan

gjøre en god og viktig jobb innenfor områdene det snakkes om.

Men Hogstad ønsker egentlig at sosialt entreprenørskap skal skje i offentlig sektor av offentlig ansatte. Det må i større grad enn i dag gis mulighet til å drive utviklingsarbeid i offentlig sektor, mener hun.

Hogstad mener også å se mange gode midlertidige nye tiltak som stoppes for tidlig fordi

det mangler finansiering.

– Nyutviklede tiltak lider gjerne skjebnene med ikke å bli prioritert når spesielle satsingsperioder er over. Det er veldig synd, og det befester myten om at offentlig sektor ikke kan utvikle seg, sier Hogstad.

Hogstad syns diskusjonen om sosialt entreprenørskap er interessant i lys av velferdsstatens framtid.

– I motsetning til mange andre land, har vi i Norge tradisjon for at staten tar seg av velferdsoppgaver. Hvorfor dukker behovet for sosiale entreprenører opp akkurat nå? Mener vi at velferdssta-

ten er i ferd med å smuldre bort? Det må i så fall være en alvorlig bekymring for politikerne.

Sosialt entreprenørskap som vil innebære økt kommersialisering og privatisering er Hogstad sterk motstander av.

– Fagbevegelsen vil være tjent med å kommunisere med sosiale entreprenører, sier Bitten Schei i Nettverket for Sosialt Entreprenørskap.

– Fagbevegelsen har mange felles interesser med sosiale entreprenører. Vi har like sosiale mål og felles verdigrunnlag i bunn for det vi holder på med; solidaritet, rettferdighet og neskjærighet, sier Schei.

Schei har holdt på med det-

Å våge: Sosialt entreprenørskap handler om å prøve ut nye metoder, tanker og ideer på kjente problemer.

Framtiden: Daniel Robert Holter-Hovin skal lære, men også leve i årene framover i Norge. Hvordan er velferdsstaten når han en gang blir voksen?

te i minst 20 år. I tillegg til et brennende engasjement for sosialt entreprenørskap har hun for tiden et spesielt varmt hjerte for fattige kvinner på landsbygda i Uganda, der hun er involvert i et hjelp til selvhjelpsprogram.

Sosialt entreprenørskap kommer i Norge, om vi vil eller ikke ifølge Schei.

– En modernisering av velferdsstaten vil kreve økt oppmerksomhet om sosialt entreprenørskap og sosial innovasjon. Og det er en prematur forståelse hos visse politikere når det gjelder sosialt entreprenørskap, mener Schei.

Høyres Torbjørn Røe Isaksen er blant de «visse» politikerne. I mars i fjor utfordret han arbeidsminister Hanne Bjurstrøm i stor-

tinges spørretime til å si noe om hvordan regjeringen kan bidra til bedre kår for sosiale entreprenører. Hun svarte blant annet:

«Jeg ser på det økte engasjementet for sosialt entreprenørskap med stor interesse. Nye samarbeidskonstellasjoner kan bidra til at man når fram til nye grupper og utløser annen type virksomhet enn ved de tradisjonelle samarbeidsformene mellom det offentlige og det private. Sosialt entreprenørskap kan gjennom erfaringsbasert kunnskap, praktiske erfaringer og egne nettverk ha komparative fortrinn framfor tradisjonelle offentlige løsninger.»

SVs parlamentariske leder og stortingsrepresentant Bård Vegar Solhjell uttrykte stor begeistring

for sosialt entreprenørskap under tenketanken Civitas frokostmøte i slutten av 2010. Han ser for seg at sosiale entreprenører får en vesentlig plass i forbedringen av velferdssamfunnet i årene fremover, men ikke fordi han ikke lenger tror på velferdsstaten.

– Jeg er overbevist om at velferdsstaten vil vise seg som den viktigste til å løse sosiale problemer i det neste århundre dersom vi klarer å videreutvikle og forbedre den. Men jeg er like overbevist om at det er nødvendig med sosiale entreprenører som kan bidra. Begge deler er viktig, men det er ikke sånn at det ene skal erstatte velferdsstaten fordi den er i ferd med å klappe sammen, sa Solhjell.

Stortingets finanskomités behandling av statsbudsjettet for 2011 resulterte i at regjeringen opprettet en egen pott på 2, 6 millioner kroner til sosialt entreprenørskap, rettet mot søkere med sosialt mål og bekjempelse av fattigdom.

Nettverket for Sosialt Entrepreneørskap ser dette som en gryende anerkjennelse av sosialt entreprenørskap. Nettverket har tidligere etterlyst en strategisk plan for sosial innovasjon i Norge. Nå i januar setter nettverket selv i gang et eget kompetanseprogram i sosial forretningsdrift, der innhold til en slik strategisk plan også vil bli diskutert.

line.scheistroen@lomedio.no

Vannkraft er en ressurs som skal brukes til nasjonal verdiskaping og et bedre samfunn for oss som bor her. Og ikke til eksport, fastslår Leif Sande i Industri Energi. side 36

Virkeligheten er verre enn man tror, sier Harald Berntsen, forfatter av Alle rettigheter!, forbundshistorien til Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet. side 48

fri fagbevegelse

Seksjon for kommentar, debatt og kultur

Redaksjonell kommentar

I det europeiske fattigdomsåret 2010 innrømmet regjeringen endelig at det er vanskelig å avskaffe fattigdommen i Norge.

«Vi har ikke penger til mat og brød»

«Mamma starter i januar med å si at det kommer til å bli en stusselig jul i år».

Hovedorganisasjonen for handel og tjenester (HSH) melder om en julehandel «som forventet» i 2010. Vi brukte – nær sagt selvfølgelig – mer penger på gaver og mat i fjor enn året før.

«Folk tror at i Norge er alle så rike. At du kan få hva du vil. Men sånn er det jo ikke».

Flere barn lever i fattigdom i Norge i dag. Det er barn som vokser opp i familier uten penger til kjøp av egen bolig, nok mat, helsetilbud, tannlege eller medisiner. De har ikke råd til å ta med barna på ferier, til å la barna delta på ulike fritidsaktiviteter eller skoleturer, og mange barn føler seg utenfor fordi de ikke har råd til å kjøpe gaver til vennebursdager, kino, klær og annen «stæsj».

«Vi har ikke penger til brød eller smør(...) Vi blir ikke mette en gang. Vi kan leve uten penger i 5-7 dager i strekk».

Rundt 100 000 norske barn lever under EUs fattigdomsgren-

se. Det er en økning på minst 50 000 bare de fem siste årene, ifølge Fafo. En familie på to voksne og to barn i Norge faller innunder fattigdomsgrensen hvis de har rundt 350 000 kroner etter skatt i året.

«Når de ikke har jobb, blir det dårlig råd hjemme...det fester seg i hodet at vi er ubrukelige».

Nesten halvparten av barn som har forsørgere uten arbeid, er fattige. Mot slutten av 2010 sto 93 000 personer uten jobb – ufrivillig. Arbeidsledigheten holdt seg stabil, rundt 3,5 prosent. Cirka 10 prosent av befolkningen mottar uførepensjon.

«Politikerne har holdt på i 10 år med en plan mot fattigdom. Men de har ikke gjort noe med det, kjennes det ut som».

I det europeiske fattigdomsåret 2010 innrømmet – endelig? – barneminister Audun Lysbakken (SV) at det vil bli vanskelig å avskaffe fattigdommen i Norge.

– Selv om vi er verdens rikeste land, så makter vi ikke å løse problemene for alle. Vi makter ikke å gi alle barn mulighet til et godt liv, sa Lysbakken under en

konferanse om fattigdom, etledd i markeringen av det europeiske fattigdomsåret. Om året har betydning noen forskjell? Nei, ifølge de fattiges interesseorganisasjoner i Norge. Ja, ifølge politikerne.

«Om jeg var statsminister ville jeg tenkt litt smartere»

Om Jens Stoltenberg trenger ikke engang å tenke de smarte tankene selv. Han må derimot ta seg tid til å lytte til barn og unge som har gode råd. Her er noen forslag: Billigere kollektivtransport, gratis aktiviteter, sommerleir, åpne parker, flere kommunale leiligheter. Jobb, egne penger til barn og unge, rabattkupper, bedre stipendordninger, lån til folk med dårlig råd, billig kinemat, skoleuniform...

Men viktigst av alt: Lytt til barna. Snakk med dem. Bry dere!

linesch@lmedia.no

Sitatene i kommentaren er hentet fra «PengeProffene – Råd til Norge om dårlig råd». PengeProffene er 36 unge, i alderen 10-20 år, som har erfaring med det å være fattige. De har delt opplevelser med andre, samt gitt råd til politikere. Prosjektet har vært drevet av Forandringsfabrikken.

Line Scheistrøen,
journalist i LO-Aktuelt

Vi trenger mer kortreist kraft

Vannkraft er en ressurs som skal brukes til nasjonal verdiskaping og et bedre samfunn for oss som bor her. Og ikke til eksport, fastslår Leif Sande i et svar til forbundslederne Hans Felix og Arve Bakke.

Mine forbundslederkollegaer Hans Felix og Arve Bakke har på en noe forunderlig måte funnet det opportunt å bruke LO-Aktuell til å gå til et frontalangrep på en del synspunkter om norsk kraftforsyning som jeg har gitt uttrykk for. Mitt utgangspunkt er at Norge er et land rikt på naturressurser. Disse bør vi først og fremst bruke industrielt og ikke sende ut av landet uten eller kun med liten grad av videreforedling. Dette gjelder på områder som vannkraft, olje-, gass, fisk, skog, mineraler osv.

Jeg ser på vannkrafttraften vår i et slikt perspektiv. Det er en naturressurs som vi skal bruke til nasjonal verdiskaping og til å skape et bedre samfunn for oss som bor her. Sammen med olje- og gassressursene gjør vannkraften at vi er en av de mest energirike nasjonene i verden per innbygger. Dett er ingen grunn til at vi ikke skal ha lave strømpriser som kommer oss innbyggere og norsk industri til gode. At vi med et slikt utgangspunkt skal være et av de få landene i den rike del av verden som mangler forsyningssikkerhet, at industri legges ned og flytter ut på grunn av høye strømpriser, og at myndighetene våre må be folk søke bostøtte eller gå på sosialet når kulda set-

Arkivfoto: Sissel M. Rasmussen

ter inn, framstår for meg som et stort paradoks.

Vi bør derfor ha en nasjonal politikk som leder an mot lave og stabile strømpriser. Jo mer overskudd vi har av en ressurs desto lavere vil prisen være. Jo mer vi utvider markedet desto høyere vil prisen bli. Derfor ønsker jeg at vi i minst mulig grad kobler oss inn på et internasjonalt strømmarked. Ved å ha eget marked kan vi regulere prisene gjennom tilgangen på energi. Alternativt kan man følge Bakke og Felix' tanker om å knytte det europeiske strømmarkedet sterkere sammen med det norske. I klartekst betyr dette flere utenlandskabler og økt nettbehov innenlands.

Konsekvensen er samme

strømpris som alle andre som er knyttet opp mot det samme strømmarkedet har, samt høyere nettleiekostnad for norske strømkunder. Vi gir med dette fra oss kontrollen over en viktig naturressurs og lar den bli en vare på et marked. Problemet er at strøm, som Hans Felix og Arve Bakke selv sier er et nødvendighetsgode, for mange har blitt en luksusvare. Det vil dessuten bli umulig for industrien å fremforhandle industrikraftsløsninger. I dag kan man hevde at prisen på strøm må vurderes ut fra hva den ville være uten industrien som kunde. Uten industrien ville kraftbehovet gått ned med 40Twh. Dette ville gitt et prisras på strøm umiddelbart. Som del

av et europeisk marked ville ikke et bortfall hatt den betydningen for kraftprisen.

Mange vil hevde at vi allerede har omgjort strøm til en vare gjennom energiloven av 1991. Dette er rett og galt. Per i dag har vi ikke noe eget marked for strøm. Vi har noen perverterte ordninger inndelt i fem prisområder som noen liker å kalle marked. Et marked får vi først når vi fysisk har skapt det gjennom at varen som skal selges kan kjøpes fritt til markedspris og like vilkår uansett hvor en befinner seg i dette markedet. Lager vi et slikt marked nasjonalt, kan vi gjennom det sterke offentlige eierskapet til energiresursene styre prisene i dette marke-

det gjennom å regulere tilgangen på energi. Etablerer vi dette markedet som et europeisk marked slik Bakke og Felix vil, har vi mistet all kontroll, og strøm blir fullt og helt en vare som skal omsettes til markedspris.

Det er åpenbart for alle som vil se at kraftselskapene tømmer vannmagasinene for å tjene penger. Dette er noe også EL og IT har vært opptatt av tidligere. Så når Felix nå, når bassenge- ne er på det laveste for årstiden noen gang, begynner å dra fram samme retorikk om kuldebølger og nedbørsmangel som vi hører fra kraftselskapene, må vi stille spørsmål om hvilket ærend han er ute i. Poenget er at vannmagasinene har vært lave i hele år. Fra sommeren og utover har de jevnt over vært 20 prosent lavere enn

for det som er normalt for årstiden. Ingenting har vært gjort.

Kraftselskapene har latt seg friste av fortjenesten og vi går vinteren i møte med vannmagasinene som er på historiske lavmål. Så når vi får en kuldebølge er ikke dette en forklaring, men en advarsel om hva som skjer i et samfunn som har forsømt seg med tanke på egen forsyningssikkerhet basert på kortreist kraft.

Det jeg tok til orde for i høst var å stille krav til magasininfylling og bruke strømekSPORT som et virkemiddel for å regulere dette. At en stans i eksporten skal gi oss høyere strømpriser er kun en mulighet dersom man legger inn at alle som selger strøm til oss skal «hevne» seg ved å nekte oss å kjøpe fra dem. Hvorfor skulle noe slikt skje?

Hvorfor skal noen si fra seg en god forretningsmulighet av en slik grunn? Det blir bare latterlig å hevde noe slikt. Handel med kraft over landegrensene er ikke en solidaritetshandling. Og om noen skulle hevde det, så er det uansett ingen som er så «solidariske» som oss. Vi forsyner Europa med 1 000 Twh energi per år i form av strøm og gass, mens det vi får i retur knapt har oversteg 10 Twh.

Mitt alternativ er at i stedet for å bygge flere utenlandskabler for å flytte på kraft, så bruker vi heller pengene på å bygge ut ny kraft her hjemme. Vi trenger selvsagt kabler, men energitilføringen bør først og fremst løses med utbygging av ny og kortreist kraft.

I dag produserer vi i overkant av 10 Twh med gasskraft i Nor-

ge, mer energi enn vi importerer. Energiproduksjon i Norge basert på vår egen naturgass kunne og burde vært doblet i løpet av kort tid. Vi har også store muligheter på andre områder gjennom effektivisering og utbygging av fornybar energi. Da hadde vi ikke hatt noen strømkriser eller en svært anstrengt forsyningssikkerhet som tvinger oss til å importere forurensende og fordyrende kraft fra våre naboland. Da kunne vi gått vinteren i møte uten å frykte kolossale strømnregninger på nyåret. Da kunne vi igjen reist oss som verdiskapingsnasjon basert på våre egne naturgitte forutsetninger.

Leif Sande,
Forbundsleder i Industri Energi

Bygg gasskraftverk

Kraftunderskuddet i Møre og Romsdal er anslått til 6 twh. Sist vinter skapte dette strømpriser på opp mot 14 kr kw/t, noe som igjen skapte problemer både for næringslivet og den enkelte forbruker.

Siden det nå er lite vann i magasinene og Sverige kanskje ikke kan levere nok kraft, kan det bli en dyr strømvinter dette året også.

Vi er bekymret for at næringslivet og forbrukerne i vår landsdel ikke vil bli likestilt med resten av landet, og at dette skaper skjeve konkurranseforhold innenfor industri og næringsliv, samt etablering av ny industri

I tillegg bekymrer vi oss for den enkelte forbruker, som urettvist i forhold til resten av landet må betale regningen for en for dårlig plan-

legging av landets strømforsyning.

Vår mening er at det må bygges gasskraftverk i Fræna snarest mulig, og i tillegg flytte månelandingsprosjektet for rensing fra Mongstad til Fræna.

Sigmund Johansen,
klubblleder Fellesforbundets Bedriftsklubb ved Glamox

[ANDRE FAGBLADER]

«(...) Tallene næringen selv operer med, tilsier at 100 000 mennesker i Norge er ansatt i bedrifter i den maritime klyngen. I Underkant av 20 000 av disse er sjøfolk. For de landbaserte bedriftene er det naturlig å tenke seg at virkningene for samfunnet, ligger nærmest der bedriftene er lokalisert. Når det gjelder sjøfolk, er situasjonen

helt annerledes. De bor overalt.

Statistikken viser at selv i bergstaden Røros, drøye 600 meter over havet og langt inn mot svenskegrensa, er det bosatt 11 sjøfolk. Som alle andre arbeidstakere betaler sjøfolk kommuneskatt, og legger igjen store deler av hver lønning i nærheten av hjemstedet. Enten det er i kommu-

nale avgifter, på matbutikken eller på bensinstasjonen.

Sjømannsorganisasjonene har i alle år kjempet for å sikre norske sjøfolk arbeid. Oversikten over hvor sjøfolkene er bosatt beviser at gode rammevilkår for den maritime næringen ikke bare er god kystpolitikk. Det er god politikk for hele landet.»

Politikere til besvær for strømkundene

I LO-Aktuelt nr. 20 hadde Arve Bakke og Hans Felix et felles debattinnlegg under tittelen «Kraftpriser og strømmnett til besvær». Kanskje det heller skulle stått «Politikere til besvær for strømkunder», under Jan B. M. Strømme.

For på baksiden av det samme LO-Aktuelt nr. 20 oppsummerer tegneren Eriksen hvordan situasjonen fortøner seg for strømkundene: «Beklager, det finnes INTET alternativ. Prisene stiger når det er for lite eller for mye eller sånn passe med vann i magasine- ne, skjønner'u...»

Heldigvis finnes det en løsning. Den er enkel. Det må selvfølgelig produseres nok strøm i forhold til etterspørselen, og strømmettet må bygges ut slik at hele landet får dekket sitt strømbehov. Dette klarte politikerne før, den gang Arbeiderpartiet var lokomotivet som trakk landet framover.

Forklaringen på det underlige fenomenet som nå har inntruffet, skyldes at regjeringen har bestemt det motsatte av hva Arbeiderpartiet bestemte før. Den har bestemt noen regler som gjør at kraftproduksjonen stopper opp. Når kraftforsyningen svikter skal strømprisen gå opp. For noen i regjeringskonstellasjonen kan strømprisen aldri bli for høy! Regjeringen får det akkurat som regjeringen har bestemt. Strømkundene og industrien får problemene!

Vi trenger debatten om at prisen for strøm ikke blir for høy, sier Arve og Hans. Men er man egentlig interessert i debatt når man

fastslår at man er helt uenig i at politikerne skal innføre en sikkerhetsklausul for strømforsyningen til eget samfunn. Konsekvensen av å være mot en slik sikring betyr nemlig at for mye vannkraft blir eksportert. Da blir det for lite kraft til det norske samfunnet!

Det norske kraftunderskuddet, som på denne måten bare øker, må derfor kompenseres med import av dyrere kraft. Slik importert kraft er enten forbudt å produsere eller har slike restriksjoner at det i praksis ikke er mulig å produsere den i Norge. Selv om denne kraften kommer fra olje, gass og kull, som Norge eksporterer mye av! I tillegg importerer vi kjernekraft, som det ikke er tillatt blir produsert i Norge. Hvordan er det mulig å forsvare en slik vanvittig, selv pålagt og klønete energipolitikk?

Innen EU/EØS er Norge den desidert største energinasjonen. I 2009 (siste år med data for et helt år) produserte Norge olje, gass, kondensat og kull tilsvarende 2 727 TWh. Det er ca 23 ganger norsk årlig middel vannkraftproduksjon. Dette energikvantum går i hovedsak til eksport og utgjør cirka 11 ganger Norges årlige totale energiforbruk. I EU må 54 prosent av energiforbruket importeres. Norge har Europas høyeste andel fornybar energi. 6 ganger høyere enn EUs gjennomsnitt på cirka 10 prosent. Med dette bakteppet er det altså at noen hevder at vi må eksportere så mye vannkraft at vi tømmer vannmagasinene våre og får for lite strøm selv. Ellers får vi ikke importere kraft når vi trenger det!

De fleste EU-land, skriver Hans og Arve, har store planer om utbygging av mer fornybar kraft, samt planer for å knytte det europeiske strømmettet tettere sammen for å møte behovet for fornybar kraft. Dette må Norge koble seg til slik at det blir «lettere å selge vår overskuddskraft», sier

Hans og Arve. Det ønsket er allerede innfridd. Intensjonsavtalen er undertegnet. Men hvor i all verden kommer overskuddskraften fra? Er det kanskje den forventede fremtidige fornybare kraften fra grønne sertifikater det er snakk om. Den kraften som norske forbrukere må subsidiere gjennom direkte høyere strømpriser. Forbrukerne skal altså subsidiere kraften for at den skal kunne eksporteres? Eller er det havvindmøller, som staten må subsidiere, altså skattebetalerne, som skal sørge for at Norge skal «få være med» i nettverket? Det nettverket som strategene bak vil knytte til fastlands-Norge slik at de kan tappe Norge for ren vannkraft når det er for lite vind offshore til å drive vindmøller.

Vi har etterlyst en mer helhetlig energipolitikk, sier Hans og Arve, og sier at de har god tro på at regjeringen vil lytte til dem. Ja, det har manglet en helhetlig energipolitikk i flere tiår nå, men det er ikke dermed sagt at alle innspill er

like smarte å følge når en enhetlig energipolitikk skal meisles ut.

En helhetlig energipolitikk må kvitte seg med teoretiske og ideologiske særinteresser om vi skal få oppleve å se slutten på den sænmorske og håpløse energipolitikken.

Den uheldige regjeringsalliansen vi har skaper problemer og usikkerhet for forvaltningen av energiressursene, for handlingsrommet for petroleumsvirksomheten og for rammevilkårene for industrien vår. Det må åpnes for gasskraftverk i Norge uten krav til CO₂-rensing. Gasskraft er en miljøkraft i EU og da er den selvfølgelig det samme i Norge! Nå må vi få en helhetlig og proaktiv energipolitikk, som står i stil med Arbeiderpartiets historie!

Mitt håp for 2011 er at Arbeiderpartiet skal komme til sans og samling!

Jan B. M. Strømme

Tidligere oljesekretær i LO og tidligere utreder i Kjemisk Forbund/Industri Energi.

Utnytt nordområdene

Vi i nord må stå samlet om en politikk som går for å utvikle, ikke konservere og avvikle, skriver Øivind Silåmo.

Hvorfor hadde Nord-Norge en netto utflytting fra 2004 til 2009 på 18 315 personer? Hvorfor utgjorde aldersgruppen 20-39 år 60 prosent av utflyttingen? Når vi i tillegg vet at denne gruppen er de som har barn mellom 0 til 16 år så utgjør de under 40 år opp mot 80 prosent av netto utflytting fra landsdelen. Dette er en befolkning som tilsvarer en by på Narvik eller Alta sin størrelse.

Jeg tror ikke det finnes noe enkelt svar på dette, men jeg mener at vi som samfunn må være i stand til å finne noen årsaker og gjennom det søke å bote på problemet. For at det er et problem er jo de fleste enige om. Blir vi for marginalisert vil landsdelen forvires fortere. Det å utnytte ressurser må bety at det fortsatt skal bo folk i landsdelen.

I rike Norge har vi fått mange muligheter, som vi ikke hadde for en generasjon siden. De fleste tar høyere utdanning. Noe av denne utdanningen må du riktig nok ut av landsdelen for å få. I tillegg har vi et arbeidsliv som ikke har overskudd på arbeidsplasser for mennesker med høy utdannelse.

En annen erkjennelse er at i en landsdel med i underkant av en halv million mennesker og halve landet geografisk, har vi et svært begrenset lokalt marked. Det er flere som i løpet av en dag går på kafé i Paris enn det er innbyggere i landsdelen. Derfor tror jeg at en av våre største muligheter er at vi har råvarer som verden etterspør.

Vi må erkjenne at næringslivet i perifere strøk er mer avhengige av naturressursene for å fungere enn næringslivet i tettbefolkede områder som har et stort marked utenfor stuedøra. Blir vi enige om det er vi kommet et godt stykke på vei.

Så synes jeg vi som bor i landsdelen bør stille oss spørsmålet om vi er så «spesiell» at de løsninger som har ført til vekst og velstand i andre deler av landet ikke kan fungere hos oss.

Landsdelen har politisk, i alle fall fra 1945 og fram til i dag, blitt sett på som «spesiell» av våre politikere, og kanskje har vi også følt oss bekvemme med «pakker» og andre særordninger. Til og med i Stortingsmeldingen fra 1971 «de ti oljebud» lyder bud nr. 9: *Det velges et aktivitetsmønster nord for 62. breddegrad som tilfredsstiller de særlige samfunnspolitiske forhold som knytter seg til landsdelen.* Så kan en spørre seg hva som er forskjellig akkurat sør og nord for 62. breddegrad? Vi har til og med vært så spesielle at vi fra 1929 til 1969 ikke engang fikk spille i den norske fotballigaen, men hadde en egen liga. Seks år etter at vi ble en del av den norske liga tok Bodø-Glimt cupmesterskapet i Norge. Betyr ikke det at når vi har fått muligheten har vi klart det? Er det slik at vi er pålagt en del politiske begrensninger som i dag sperrer for utviklingen?

Til slutt vil jeg prøve å gi svar på noen av problemstillingene jeg har reist og hva jeg tror vi kan gjøre:

- Landsdelen må få ta sine naturressurser i bruk. Dette gjelder også eventuelle olje- og gassressurser. Disse ressursene har gitt vekst og velstand i landet, også i Nord-Norge. Hvorfor skal vi

ikke utnytte dette potensialet til landets og landsdelens beste?

- Vi må bygge ut potensialet på fornybar energi, vann, vind og tidevann. Og også bruke den til industriproduksjon i landsdelen.
- Vi må satse på bioprospektering. Kanskje skjuler våre havområder ressurser som vi i dag ikke vet om, men som i fremtiden kan gi oss et stort industrielt utviklingspotensial.
- Vi må bygge ut samferdsel og annen infrastruktur, først og fremst vei- og havnestruktur.
- Vi må lete etter malmer og mineralressurser og utvikle disse. La oss lage et «Statoil» på land som både har langsiktig kapital og kompetanse for en slik satsning. Kombinasjonen malmer, mineraler og naturgass er svært spennende.
- Vi må fortsette å utnytte potensialet innenfor fiskeri og oppdrett med de fordeler vi har langs vår langstrakte kyst og hav. Tør vi ta de nødvendige politiske grep for å gjøre dette?
- Så må vi sørge for at utdanningsinstitusjonene i landsdelen blir best på kunnskap om de satsningsområdene vi legger vekt på.
- Vi må tegne et nytt bilde av landsdelen med et hav av muligheter som unge mennesker vil være med å utvikle. Selv om kystfiske og reindrift er viktige næringer, tror jeg at vi må være villige til å legge til side prospektkortene med sjarken og reinen. Det nye bildet må tenne de som vil utvikle «nybyggerne».

Til slutt vil jeg peke på at mye

av det jeg har nevnt som utviklingspotensial vil skape sterke motkrefter både her og i resten av landet. Hvorfor, hvis dette kan være med å utvikle landsdelen? Jeg tror mange ser på vår velstand som en selvfølge og at vi ikke trenger å gjøre noe for å opprettholde den. Store deler av Norges befolkning ser Nord-Norge som et naturreservat for rekreasjon som vi bør bevare som det er. Vi ser også at en aktiv miljøbevegelse, som også har politiske partier, direktorater og departementer i ryggen, fremhever blant annet olje- og gasssektoren som en ødeleggende kraft. Der de mest aktive vil bevare landsdelen som et tidløst naturreservat.

Andre igjen har dømt oss til å leve av fiske og «turisme og sånt». Så utfordringen for oss som bor og virker her er at vi klarer å unngå den marginaliseringen av landsdelen som dette politiske spillet legger opp til. Derfor må i alle fall vi som har adresse i landsdelen stå samlet om en politikk som går for å utvikle, ikke konservere og avvikle.

Øivind Silåmo,

prosjektleder for LOs Nordområdeprosjekt og medlem av Regjeringens Nordområdeutvalg.

Nei til kutt i uføretrygden

Kutt i uføretrygden er brudd med grunnleggende prinsipper i velferdssamfunnet, fastslår Pål Kjørstad.

Den rødgrønne regjeringa med Arbeiderpartiet i spissen har varsla framtidige kutt i uførestønaden. Det er fortsatt usikkert nøyaktig hvordan stønaden blir utformet i framtida, men de sier at to prinsipper ligger fast. Uføretrygden skal beskattes på linje med annen inntekt, og uførepensjonen skal levealderjusteres. I tillegg ser det blant annet ut til at det behovsprøvde barnetillegget til uføre skal reduseres.

Uføre er blant de svakeste i samfunnet. De har dårlig helse eller kan av andre grunner ikke delta i det ordinære arbeidslivet. Allerede i dag har uføre mindre å rutte med enn dem som står i ar-

beid. Kutt i stønaden til uføre vil derfor ramme de svakeste i samfunnet sterkest.

NTL Forskningsinstitutter mener at kutt i uførestønaden er et brudd med grunnleggende prinsipper i velferdssamfunnet. Stønaden burde være tilstrekkelig til at de uføre har en inntekt å leve av. Dette er snakk om økonomisk trygghet for de svakeste. Påstander om at stønaden i dag er så høy at den holder folk utenfor arbeidslivet kjenner vi igjen fra høyresidas motstand mot trygder. I dag bruker den rødgrønne regjeringa tilsvarende argumentasjon når de snakker om arbeidslinja og diskuterer kutt i uførestønaden.

NTL Forskningsinstitutter mener derfor at fokus i debatten om stønad til uføre er feil. Ved å fokusere på at uføretrygden er for god, slik at den bidrar til å holde folk ute av arbeidslivet, glemmer man det vesentlige – at uføretrygden skal gi økonomisk trygg-

het for de svakeste. Debatten fokuserer på framtidige kutt i uførestønaden. Også blant motstanderne av kutt er det få som stiller spørsmålet om de uføre faktisk kan leve av den stønaden de mottar i dag, eller om den kanskje til og med bør økes i framtida.

Vedtak om kutt i uførestønaden, og om hvordan eventuelle kutt endelig skal utformes, er utsatt. Det er derfor viktig at vi tar denne kampen nå. NTL Forskningsinstitutter krever derfor:

- At LO-kongressens vedtak om at ytelsene til de uføre må ligge minst på dagens nivå
- At beregningsgrunnlaget for tap av framtidig inntekt ligger minst på dagens nivå
- At uføretrygden i framtida ikke skal beskattes som arbeidsinntekt
- At uførepensjonen ikke skal levealderjusteres

- At behovsprøvd barnetillegg til uføre ikke reduseres
- At arbeidslivet legges bedre til rette for å kunne kombinere arbeid og uføretrygd

Vi krever at LOs ledelse følger opp LO-kongressens klare vedtak og presser regjeringen til å snu i saken. Her har LO-ledelsen en gylden anledning til å vise hvor godt det faglig-politiske samarbeidet fungerer. Vi kan IKKE akseptere at de svakeste i samfunnet får det enda verre. Det er et samfunnsansvar å sikre også deres levestandard.

Pål Kjørstad,
leder NTL Forskningsinstitutter

undring
børn

Fem teser om sosialisme

1. Sosialisme er kritisk, vurderende og skapende tanker/teorier om mennesket i kollektivet. Mennesket kan ikke eksistere annet sted enn i et kollektiv. Robinson Crusoe vil ikke kunne finnes.

Sosialisme som en forening av teori og praksis undersøker «det som er» – det vi kaller «virkeligheten».

2. Sosialisme er en etisk teori – nettopp for det høyteknologiske

samfunn. Den sier noe om hvordan relasjonene mellom menneskenes bør være for å utvikle det beste i en hver.

3. Sosialisme er pedagogiske teorier om betingelsene for formingen av mennesket – det vil si de sosiale samlivsformers betydning for utviklingen av mennesket. Dette betyr at organisasjoner, institusjoner og samfunn studeres og vurderes ut fra et pedagogisk synspunkt.

4. Sosialisme er en del av et omfattende filosofisk/praktisk system – demokrati – som bygger på en bestemt oppfatning av tilværelsen og menneskets plass i den. Det betyr at sosialisme også omfatter religiøse relasjoner.

5. Sosialisme er en forening av teori og praksis. Derfor kan ikke sosialisme innføres i form av politisk vedtak. Sosialisme vil utvikles organisk som livet selv og vil alltid

være underkastet menneskets egen vurdering og skaperevne.

Det er nødvendig at disse tanker blir gjenstand for drøftinger rundt om i bevegelsens organer/organisasjoner.

Odd Holtenes Andreassen

Mats Roger og Grinchen

Denne historien er gjenfortalt med tillatelse fra Mats Roger. Alle Mats Roger sine historier har han enten opplevd selv, eller så kommer de fra mer eller mindre sikre kilder.

– Hvordan kan du hate jula, spurte hun.

Med et fårete smil bak en disk på Oslo City skannet hun julegaver inn i kassa. Mats Roger sto på den andre siden med gjennombløtte sko og bukser som hadde trukket vann opp til knærne. I det som føltes som en liten evighet hadde han tviholdt på et minibiljardbord til en av djevelungene i slekta, og nå forbannet han køen med styggedomsord rettet mot hele julestria. Som vanlig hadde jula kommet som nissen på kjerringa til tross for at handelsstanden hadde fortalt Mats Roger at Jesus elsker dyre pakker helt siden begynnelsen av oktober.

– Jeg hater dette her. Folk, gavestri, mødre med drittinger på slep opp rulletrappa.

Mats Roger har visst et nært slektskap til Grinchen.

– La oss starte med mattradisjonene, sier Mats Roger.

– Det som ikke er fett, smaker beskt, og det er tross alt en grunn til at vi bare spiser julemat en gang i året. Vi har lutefisken som etterlater seg en skarp lukt av promp som sitter i veggene gjennom hele romjula. Rakefisken, denne råtne retten, må vi bruke løk for å døyve smaken av, og rømme for å døyve smaken av løken. Svineribba, som er de delene av grisen vi er for sunne til å unne oss resten av året, er i beste fall fett ispedd et snev av kjøtt. Og hva faen er pinnekjøtt? Disse kulinariske fattigmannsrettene skylles ned med akevitt, en type potet-

Illustrasjon: Else Sofie Ruud

sprit, en slags foredlet hjemmebrent, som smaker døden, og som ikke har noen annen tilsynelatende funksjon enn å gjøre onkel Arne drita, samt gi deg en hodepine fra helvete. Vi må heller ikke glemme juleølet: Dette mørke, tunge, feite sølet som alle går fra konseptene for å få tak i allerede i midten av oktober. At juleølet smaker bedre enn lys tsjekkisk pilsner er en tillært tro på lik linje med at ei jomfru ved navn Maria fødte en snekker for 2 000 år siden.

– Apropos... hadde jeg vært idiot nok til å smelle en 15-åring på tjukka, ville også jeg ha påstått at hellige makter burde holdes ansvarlig.

– Jula er også en tid for forsoning med gamle klassekamerater. Folk du aldri snakker med, men som av uante grunner har

lagt deg til på Facebook, skal på død og liv fortelle deg på byen hva de holder på med og hvor lykkelige de er. Din eneste egenlykke er å oppdage at dama som dumpet deg på videregående er blitt enda feitere siden i fjor.

Hvorfor man på død og liv skal la en tysk tradisjon fra 1500-tallet, og som for øvrig ikke har noe som helst med Jesus å gjøre, bli det viktigste symbolet på husfred, har gått Mats Roger hus forbi.

– Det minner om en full manns verk. Siste rest av samlerinstinktet. I kollektivtiden kunne han riktignok våkne opp med både gateskilt og sykkelrester i senga, men han pyntet det da ikke med lys og satte det ut i stua.

Mats Roger hadde håpet at juletrær var blitt umoderne i disse tider. Men han oppdaget en dag at hans mer etablerte kompiser – småbarnspappaene – dro bartrær opp Grünerløkka, de

også, tre dager før nissen banker på døra. Høyst sannsynlig er de blitt fortalt av sine bedre halvdel at denne avgudsdyrkelsen er artig for ungene, men like sannsynlig er denne turen ut av huset, med en pitstop innom puben, det som trengs for å bevare god julestemning i heimen, ifølge Mats Roger.

Selv er han tilhenger av mistelteinen. Den har i det minste en funksjon som kan fremtvinge kjærlighet i like stor grad som juleøl og akevitt, og henger under alle døråpninger i Mats Rogers hjem fra september til påske.

Ali B

Fortrinnsrett for midlertidige

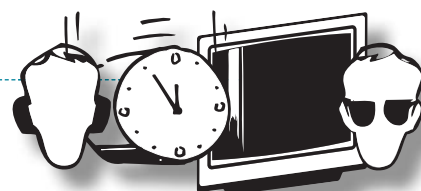
Jeg har vært midlertidig ansatt hos en arbeidsgiver i totalt to år, men måtte fratre stillingen ved utløpet av den siste kontrakten i september i år. Det ser imidlertid ut til at det blir behov for ny arbeidskraft i bedriften innenfor samme oppgaver som jeg har utført. Har jeg noen bedre rett til å få dette arbeidet enn andre som eventuelt søker jobb der.

I henhold til arbeidsmiljølovens § 14-2 (2) gjelder lovens fortrinnsrett også for arbeidstaker som har vært midlertidig ansatt og som på grunn av virksomhetens forhold ikke får fortsatt ansettelse. Dette gjelder dersom midlertidighetsvilkåret i arbeidsavtalen din ikke skyldtes at du var vikar. Siden du har vært ansatt minst 12 måneder de to siste årene fyller du også vilkåret i § 14-2 (3). Fortrinnsretten gjelder i ett år fra du fratrådte stillingen, og gjelder ved ny ansettelse i den virksomheten

du har arbeidet for å utføre arbeidsoppgaver du er kvalifisert for.

Kristin Bomo,
advokat i LO

Jobb &
juss

Sykmelding, utbrenthet og arbeidsulykke

Kan sykmelding på grunn av utbrenthet regnes som arbeidsulykke? Eller hva er arbeidsulykke på et kontor, personalkonflikter som fører til fravær?

Sentrale og gode spørsmål. Arbeidsulykker er definert som en plutselig og ytre hendelse som fører til skade. Grensene er over tid satt og tolket i en del rettsinstanser, men fortsatt står vi tilbake med den akutte hendelsen; vi trår feil på rampa og faller utfor, får fingeren i klemme i maskinen, stikker oss på kniven, brenner oss på elementer etc. I tillegg har vi to forskrifter som definerer yrkessykdommer, klimasykdommer og epidemiske sykdommer som

skal sidestilles med yrkesskade, og sykdommer og forgiftninger mv. som skal sidestilles med yrkesskade.

Vi vil ikke finne utbrenthet i disse oppramsingene. Heller ikke overbelastning av muskler og skjelett gjennom år med dårlig tilrettelagte jobber gir rettigheter til yrkesskade. Dette er opplagt et område for faglig og politisk arbeid.

På et kontor vil man naturlig være oppmerksom på kontorstolen og plassering av PC-skjermen. Man gjennomfører kanskje årlige runder med hjelp av BHT for å sikre en optimal kontorarbeidsplass. Det er ikke vanskelig å få seg en ny stol om det skulle være behov. Alt ut fra en vanlig risikovurdering; vond

stol kan gi vond rygg. Hvilket fører til at arbeidsgiver plikter å iverksette nødvendige tiltak.

Ulikt når det gjelder mer sammensatte lidelser, og slike som kommer snikende. Vi driver hverandre hardt over lang tid; oppgavene blir flere, fleksitida hopper seg opp og resultatkravene blir strengere. Når mestringsmuligheten vår reduseres, øker risikoen for at noen (ikke alle) kan få uforsvarlig belastning. En og annen blir sjuk av det. I slike tilfeller virker det som om det er den enkelte arbeidstakeren som har skylda. Det er nok på tide at vi ser kritisk på hvordan vi organiserer arbeidet, og tar inn over oss at vi har ulik tålegrense for belastningene vi blir utsatt for. Det er

ikke nødvendigvis rettferdig at det er de sterkeste (og usårlige) som skal definere normaliteten.

Helt til slutt: Alle sykdommer som kan skyldes arbeidssituasjonen, skal registreres. Dette gjelder ikke bare sykdommer som er definert som yrkessykdom etter folketrygdloven. Belastningssykdommer og psykiske lidelser påført over tid er ikke yrkesskade i folketrygdlovens forstand, men skal likevel registreres. Det er i alle fall en start på en diskusjon i bedriften.

Arne Bernhardsen,
redaktør i Gyldendal Arbeidsliv

HelseMiljøSikkerhet

Løvehjerte

En av de mer eventyrlige av fjorårets romaner var Thorvald Steens historie om Rikard Løvehjerte (1157-1199). For de av oss som er blitt godt voksne, er dette en av historiens sagnomsuste skikkelser. Skal vi tro forfatteren, var Løvehjerte også en myte i sin egen tid. Kanskje ikke så merkelig når han i en alder av femten ledet et opprør mot sin egen far kong Henrik II. Fjorten år senere ble han av paven valgt til å føre det tredje krosstog mot Jerusalem for å bekjempe muslimenes leder Saladin.

Dette er forfatterens sjette historiske roman. Med sitt barberte språk prøver Steen både å få oss under huden på Rikard og bli grepet av dramaet som utspiller seg rundt ham. Til tross for at alt burde ligge til rette for en forrykende historie, blir jeg aldri fengslet eller overbevist av verken hovedpersonen eller historien. Det blir skisser og kulisser. Om noe, klarer han å formidle at det langt fra er åpenbart hvem som var Guds utpekte eller djevelen, i disse dramatiske tidene som fremdeles preger muslimenes forhold til vesten og de kristne.

sym

Thorvald Steen
Løvehjerte
Forlaget Oktober

[BØKER]

[STATSRÅDEN]

Det er dramatiske tider i europeisk økonomi. En alvorlig statsøkonomisk krise har oppstått i kjølvannet av finanskrisen, samtidig som arbeidsledigheten er svært høy. Det er lett å tenke at dette ikke vil skje hos oss og at vi ikke vil bli berørt. Det er ikke sant. Vi er avhengig av at Europa lykkes, rett og slett fordi landene i Europa er våre viktigste handelspartnere.

Orden i eget hus

Utviklingen har særlig skapt problemer for eurosamarbeidet, der felles valuta stiller store krav til koordinering på mange politikkområder. Tvil i markedene om landenes evne til å betjene sin gjeld framover trakk statsrentene kraftig opp i flere euroland gjennom første halvår i fjor, i enkelte tilfeller til nivåer som ikke er bærekraftig over tid.

En lærdom mange har trukket, er at budsjettpolitikken ikke var forsiktig nok i forkant av krisen. Land som ikke satte nok til side i gode tider, sliter nå med store underskudd, høy og økende statsgjeld og sviktende tillit. Flere land er kommet i en situasjon hvor de må stramme inn i budsjettpolitikken samtidig som ledigheten er svært høy.

Veien tilbake til bærekraftige statsfinanser er krevende.

OECD har anslått at det er nødvendig med budsjettinnstramminger tilsvarende 5 prosent av BNP for OECD-området sett under ett for å stabilisere gjelden i forhold til BNP. Tilsvarende innstramminger for Norge ville utgjort mer enn 100 milliarder kroner. Innstrammingsbehovet økes ytterligere av stigende utgifter til pensjoner og helse- og omsorgstjenester etter hvert som befolkningen blir eldre.

Så mange som 34 millioner antas å ha blitt arbeidsledige som følge av finanskrisa verden over. I gjennomsnitt er nå hver tiende arbeidstaker i eurolandene uten arbeid. Dette er alvorlig. Arbeidsledighet er et stort problem for den enkelte, men også et stort samfunnsproblem. Høy ledighet som vedvarer over tid, kan føre til sosiale spenninger og ustabil utvikling. Den høye ungdomsledigheten gir særlig grunn til uro. I mange sammenhenger snakkes det nå om «den fortapte generasjon» som følge av dette.

Vi har sett betydelig uro i flere europeiske land de sis-

te månedene. Mange er naturlig nok redde for arbeidsplassene sine og for at sosiale sikkerhetsnett ikke lenger vil være der når de trengs.

Det som skjer i Europa er viktig for oss. Størstedelen av vår handel er med EU-land, og vi har erfart hvor fort uro i finansmarkedene kan spre seg mellom land. Regjeringen følger derfor utviklingen nøye. Heldigvis er hovedbildet i internasjonal økonomi at oppgangen etter finanskrisen ser ut til å fortsette. Vi skal heller ikke se bort fra at budsjettinnstramminger i EU-landene kan legge til rette for omstillinger og bedre ressursbruk som vil gi bedre vilkår for vekst og bærekraftige statsfinanser over tid.

En viktig lærdom av utviklingen i Europa, er betydningen av å holde orden i eget hus og føre en forsvarlig og bærekraftig økonomisk politikk. Det har vi klart og det er en viktig grunn til at vi har kommet oss godt gjennom finanskrisen. En ansvarlig og framtidsrettet økonomisk politikk er derfor det beste vern mot framtidige kriser.

foto: smk

Finansminister Sigbjørn Johnsen

Svenn A. Nielsen, skribent og leder av helse- og omsorgskomiteen i Tromsø

Gjør noe med været

Gjennom de siste hundre årene har vi gjort en masse med været, og det stort sett uten å skjønne at vi gjorde det.

Signert

Svenn A. Nielsen

Gjør noe lite for noe stort, reklamerer Odd Børretzen for retur av flasker og bokser. Han ser så underfundig ut, Odd Børretzen. Som om han alltid tenker på noe hyggelig. Det har jeg også forsøkt i en jule- og nyttårstid – sitte litt og fundere på noe hyggelig.

Ikke så lett, men i det siste har jeg spekulert mye på været. «Alle snakker om det, men det er ingen som gjør noe med det», sa kjerringa og tok grundig feil. Gjennom de siste hundre årene har vi gjort en masse med været, og det stort sett uten å skjønne at vi gjorde det.

For været, har jeg nå forstått, er slett ikke et resultat av Vårherres tilfeldige humør. Det regner heller ikke fordi englene gråter, og når det snør som det gjør nå om dagen kan det hende det skyldes vår egen rikdom. Været er et resultat av de handlinger vi beslutter oss for hver eneste dag.

Nå skal ikke dette være noen moralistisk monolog. Jeg gjør mange valg hver dag selv som ikke bidrar til å bremse den globale oppvarmingen. Jeg kjører ofte bil til jobben. Jeg kjøper mat innpakket i flere lag med

plast og papir. Jo mer plast, jo mer vær, for å si det uvitenskapelig enkelt.

Da bidrar jeg til global oppvarming. Oppvarming? Her jeg sitter er det ingenting som tyder på noen som helst slags oppvarming. Her ved Golf-

Været er et resultat av de handlinger vi beslutter oss for hver eneste dag.

strømmens normalt så milde kyst er det nå under 10 kuldegrader, og det har vært slik lenge. Snø er det heller ingen som skal savne.

Jeg skjønner godt at folk blir forvirret. Jeg er forvirret selv. Jo mer vi advares mot global oppvarming, jo kaldere blir det og jo mer nedbør får vi.

Forleden kom jeg over en artikkel i Aftenposten.no. Den sa som følger, fritt gjengitt: Havet er blitt varmere som følge av våre handlinger og økte CO₂-utslipp. Derfor fordamper havvannet fortere, og stiger. Langt der oppe blåser jetstrømme-

ne rundt på en strøm av stadig mer fuktig luft. Kulden omskaper lufta til iskrystaller. Og denne luften vil nordover. Så kommer sola.

Her på den nordlige halvkule der vindene blåser blir solstrålene reflektert av iskrystallene. Bort fra jorda. Varmen kommer ikke frem. Og når tettheten av lufta over oss blir stor nok daler snøenglene ned, og det skjer så visst ikke i skjul. Kaldere blir det altså fordi iskrystallene hindrer strålene fra sola i å trenge ned til oss. Resultat: Vi får mer vær for pengene. Mer vind, mer nedbør. Vi som slett ikke trengte det.

Annerledes der de virkelig har behov for is, snø og vann. Der smelter isbreene i de høye fjellene og slettelandet under får stadig tørrere kår. Alle får vi mer av det vi hadde fra før. Bra? Nepp! Havet blir varmere og stiger høyere opp i fjæresteinene.

Godt nytt år! I dag tar jeg bussen. Jeg må forsøke å få gjort noe med været.

www.lo.no

Leder:

Roar Flåthen
tlf: 23 06 16 23

Nestleder:

Gerd Kristiansen
tlf: 23 06 16 01

Nestleder:

Tor-Arne Solbakken
tlf: 23 06 16 06

Hovedkasserer (konst.):

Ellen Stensrud
tlf: 23 06 16 77

1.-sekretær (konst.):

Trine Lise Sundnes
tlf: 23 06 16 05

Sekretær:

Kristian Tangen
tlf: 23 06 16 87

Administrasjonsavd.:

Adm. sjef: Kine Smith
Larsen tlf: 23 06 16 10

**Informasjons- og
rådgivningsavd.:**

Info.sjef: Jenny Ann Ham-
merø tlf: 23 06 17 24
Stedfortredende:
Øivind T. Hansen
tlf: 23 06 16 57

Arbeidsmiljøavd.:

Konst. leder: Turid Klette
tlf: 23 06 16 38

Internasjonal avd.:

Leder:
Karin Beate Theodorsen
tlf: 23 06 17 09

Juridisk avd.:

Leder: Bjørn Kolby
tlf: 23 06 16 30

Organisasjonsavd.:

Leder: Ståle Dokken
tlf: 23 06 16 65

Samfunnspol. avd.:

Leder: Stein Reegård
tlf: 23 06 11 05

Forhandlingsavd.:

Leder: Knut Boddig
tlf: 23 06 13 87

Næringspolitisk avd.:

Leder: Grethe Fossli
tlf: 23 06 17 23

**Personal- og
utviklings avd.:**

Leder: Øystein Høisveen
Personal og utviklingssjef
tlf: 23 06 16 14

I Norge er tre av fire i arbeid. Like fullt kan det enkelte ganger virke som om vi er en nasjon av arbeidssky individer. Jobber vi lite i forhold til andre nasjoner?

Ikke en nasjon av latsabber

Med så høy yrkesdeltakelse er det selvsagt ikke grunnlag for å si at vi er arbeidsskye.

Det er imidlertid slik at vår gjennomsnittlige arbeidstid er lav. Dette skyldes at vi har stort innslag av deltid, men også at fritid og permisjonsmuligheter er større enn i de fleste andre land. Det er viktig å understreke at våre permisjonsrettigheter er en viktig forutsetning for den høye yrkesdeltakelsen.

NHO tegner et dystert bilde av framtida til den norske velferdsstaten. Er det en vurdering som LO deler?

Nei, men dette er selvsagt relevante problemstillinger som også LO er opptatt av. Det er svært viktig å inkludere flest mulig i arbeidslivet, når vi blir så mange eldre med behov for velferdsstatens tjenester.

NHOs bekymring for velferdsstaten har imidlertid liten troverdighet når de skal løse problemet med tiltak de er like opptatt av uansett hva problemet er: Lavere skatt og lavere trygd. Særlig kunne de latt skatteletten hvile når det er statens finanser en er opptatt av å styrke.

Tar norske arbeidsgivere sin del av ansvaret for at folk skal kunne jobbe, selv om de ikke kan yte 100 prosent hele tiden?

Illustrasjonsfoto: Colourbox

Nei, den enkelte arbeidsgiver kunne gjøre mer og da særlig de store virksomhetene som har både økonomi og mangfold nok til å ansette flere. NHO har også i liten grad stilt opp når vi har bedt om mer ressurser og økt innsats i utdannings- og arbeidsmarkedspolitikken med tanke på å inkludere flere.

De er offensive når det gjelder forskning og realfag - mindre opptatt av den brede innsats som skal til for å inkludere og hindre marginalisering. Når det er sagt, må det også tilføyes at heller ikke offentlige arbeidsgiver har mye å skryte av her.

Trepartssamarbeidet er en viktig del av den norske arbeidslivsmodellen. Hvordan vurderer LO framtida for dette samarbeidet?

Det er i hvert fall verbalt økende politisk støtte til dette. Praktis tviler jeg på hvis vi skulle få et Høyre-FrP styre. En annen utfordring for oss er å hindre at LOs andel av arbeidstakerne går ned. Særlig i privat sektor er det bekymringsfullt at vi ikke øker medlemstallet mer når sysselsettingen vokser kraftig.

Effekten i trepartssamarbeidet hviler på at LO har tilstrekkelig bredde. Den bredden er truet i privat service om vi ikke blir flinkere i rekrutteringsarbeidet, og derved øker medlemsoppslutningen innen dette området.

vi utfordrer

Youngsgt.11,
0181 Oslo
Sentralbord:
23 06 10 50
Faks: 23 06 17 43

LOs nestleder Tor-Arne Solbakken

Overstyring: Det skapte stort oppstuss at forskningsstiftelsen SINTEF ble forsøkt presset til å endre konklusjonene i en rapport om norsk sykefravær. SINTEF kunne ikke avdekke at det var spesielt stort sammenlignet med andre land. Den konklusjonen var oppdragsgiveren – Arbeidsdepartementet – mindre fornøyd med.

Forskning til salgs

For den som har fulgt debatten om sykefravær og sykelønn de siste par årene, er ikke dette så overraskende. Det er sterke krefter som ønsker å svekke sykelønnsordningen. En samlet høyreside og krefter langt inn i Arbeiderpartiet står dessverre sammen i et ønske om å skjære ned en av de viktige velferdsgodene vi har kjempet fram i vårt samfunn. For å få aksept, er det viktig å skape et bilde av sykefraværet som stort – gjerne «verdens største» – og gjerne også forsøke å begrunne det med late og bortskjemte norske ansatte. Med tanke på den svært lemfeldige og ideologisk styrte bruken av statistikk og forskning vi tidligere har sett i debatten om sykelønna og sykefraværet, overrasker det heller ikke at departementet nå er så frekt at det forsøker seg på regelrett forskningsjuks. Forskningsminister Tora Aasland kom heldigvis med en betimelig kritikk av Arbeidsdepartementet.

I kjølvannet av denne saken har det også kommet fram at Olje- og energidepartementet og Helsedepartementet har forsøkt lignende press mot forskere rundt konsekvensene av henholdsvis vindkraftutbygging og eldrereform.

For oss er det åpenbart at hensikten med forskning er å fremskaffe kvalitetssikret kunnskap

på det høye nivået som bare vitenskapelig metode gir. Det er like åpenbart at dersom en oppdragsgiver får mulighet til å påvirke konklusjonene i forskningsrapporter etter sine egne ideologiske eller økonomiske interesser, får vi ikke kunnskap av en slik kvalitet. Og dersom beslutninger tas på grunnlag av denne kunnskapen, vil de fort bli tatt på et feil grunnlag.

Men når utpressingsforsøkene nå kommer fram i dagen, da er det vel greit? Svaret må bli nei.

I 1858 skjønte man at vitenskapen måtte være økonomisk uavhengig. 150 år senere er det glemt.

En ting er at oppdragsgivere garantert har prøvd seg på dette før, og lyktes – da har vi selvsagt heller ikke fått hørt om det i media. Et annet moment er at det selvsagt finnes grader av påvirkning.

SINTEFs seniorforsker sa til Aftenposten at diskusjoner med oppdragsgiver er en del av oppdraget, og vi får ofte gode «innspill», mens diktat om å endre konklusjonen selvsagt er noe annet. Det kan likevel ikke under-

slås at det er glidende overganger. I forskningsrapporter hvis konklusjoner munner ut i noe annet enn ligninger og tørre tall, vil oppdragsgiver kunne påvirke ordlegging og formuleringer som – om det ikke endrer konklusjonen – kan fremstille den i et mer gunstig lys for oppdragsgiver. I tillegg kommer en definisjonsmakt gjennom å kunne formulere problemstillingen, som totalt gir oppdragsgiver en betydelig makt over forskningen hun har bestilt relatert til eventuelle meningsmotstandere.

Det kanskje viktigste problemet er det hvor oppdragsgiver ofte har all makt, nemlig i forhold til hva forskningen skal brukes til. Dersom oppdragsgiveren får et resultat hun er fornøyd med, kan hun publisere det og utnytte det til fulle i offentlig debatt og i eget materiell. Dersom man ikke er fornøyd med konklusjonen, kan man gjøre som departementet gjorde med sykefraværet: Putte forskningen i skuffen, slik at ingen får høre om resultatene. At konklusjonen likevel kommer fram i media, vil nok dessverre være et unntak. En slik makt vil også gjøre at det bildet man får av hva som er tilgjengelig forskningsbasert kunnskap på et område blir forskjøvet, og beslutninger kan igjen tas på feil grunnlag.

Problemet ligger dermed i finansieringen og styringen av forskningen. Så lenge store, og økende deler av forskningen blir finansiert eksternt, og foretatt som oppdragsforskning, vil problemer som skissert over oppstå. Om det er tobakksindustrien som finansierer forskning for å undersøke helseskadene av sin aktivitet, oljeselskaper som forsøker å «grønnvaske» seg på samme vis, eller om det er norske departement med politiske motiver, er grunnlaget for problemet det samme: Det er ikke-vitenskapelige motiver som legger premisser og rammer for forskningen, og til og med påvirker konklusjonen. Det blir det ikke god vitenskap av.

Det er altså ikke udelte positive konsekvenser vi har hatt av å «åpne» universitetene ut mot samfunnet. Det har også en skyggeside. Vi trenger institusjoner for høyere utdanning som ser utenfor seg selv, og som gjør seg relevante for samfunnet rundt, men forskningen må foregå på vitenskapelige premisser. Kanskje noe langs de linjene Knut Kjeldstadli ved Universitetet i Oslo lanserer som «samfunnsuniversitetet» i boka Akademisk kapitalisme. Endringen av universitetene vi ser gjennom nye finansieringsmodeller, blant annet økningen av eksterntfinansiert virk-

Illustrasjonsfoto: Colourbox

somhet, prosjektf finansiering, søknad om EU-midler og tellekanttildeling, som det har vært et stort politisk press for å få på plass i hvert fall helt siden Mjøs-utvalget for drøyt 10 år siden, bidrar derimot til uvitenskapeligheten.

Regjeringsfarge har hatt liten betydning, men høydepunktet kom nok under Kristin Clemets tid som utdanningsminister. Dagens høyrefolk i ulike partier burde kanskje tatt seg tid til å lytte til tidligere tiders konservative.

Den konservative ideologen og professoren Marcus Jakob Monrad slo i 1858 fast at «Videnskapen kan overhodet slet intet udrette, uden at den faaer Lov at gaee sin egen Gang og forfølge sine egne Formaaler, uden at behøve for hvert Skridt at see sig om, og spørge, om dette ogsaa kan bidrage til at bringe Noget i Pungen».

I 1858 skjønte man altså at vitenskapen måtte være økono-

misk uavhengig for å kunne bedrive forskning på et trygt vitenskapelig grunnlag. 150 år senere er det glemt. Det er kanskje på tide å gjenoppfriske kunnskapen?

LO har en tydelig ambisjon om også å være en organisasjon for høyt utdannede. Da er det viktig at LO har en god forskningspolitikk. Hittil har LO vært mest synlig som forkjemper for at forskning må ses på som et middel for å oppnå ulike samfunnsmessige mål. Det er åpenbart viktige oppgaver forskningen har for å utvikle velferdsstaten og samfunnet.

Med den utviklingen vi ser i sektoren vår, og i forskningspolitikken for øvrig, er det likevel stor grunn til å tro at den type problemer vi tar opp i kronikken kommer til å tilta i årene som kommer. Vi står midt i en kamp om hvilken rolle utdannings- og forskningsinstitusjoner skal ha. Tydeligst kommer kravene om kort-

siktig «relevans» og «nytte» fra de hold som profilerer næringslivets interesser overfor høyere utdanning. Samtidig går altså også offentlige oppdragsgivere langt i å definere forskere som konsulenter som forventes å levere resultater oppdragsgiver til enhver tid finner formålstjenlig.

Norsk Tjenestemannslag (NTL) aksepterer ikke at allmenne forskningsoppgaver styres av markedskreftene og underlegges et ressurskrevende byråkratisk system hvor alle søker og konkurrerer med hverandre om forskningsmidler. Vi mener LO i større grad også må ta på seg rollen som forsvare av den frie forskningen. Det må vi som jobber i sektoren bidra til, og vi i NTL og LO må jobbe sammen om å utvikle og synliggjøre LOs forskningspolitikk i tida som kommer.

Ann Kristin Alseth og Ronny Kjelsberg

Hhv. leder og sekretær i NTLs landsforening for universiteter og høyskoler

Alle rettigheter!

Forfatter: Boka Harald Berntsen har skrevet er på drøye 500 sider og utgitt på Gyldendal Akademiske forlag.

Hotell- og Restaurantarbeiderforbundets historie er nå skrevet. – Det var verre enn jeg trodde, sier forfatter Harald Berntsen.

Tekst: Torgny Hasås

Foto: Tri N. Dinh

– Virkeligheten er verre enn man tror, sier Harald Berntsen som har skrevet historia til Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet. Boka heter «Alle rettigheter!» og omfatter forbundets historie fra 1931 og fram til forbundet ble en del av Fellesforbundet i juni 2007.

– Både usaklige oppsigelser og voldelig trakassering av unge kvinner er det mange eksempler på, fastslår han overfor LO-Aktuelt.

Han trekker fram de lange arbeidsdagene i bransjen. Arbeidsuka arbeidsuka være oppe i 100 timer. Helt fram til 1969 var bransjen untatt fra arbeidervernloven.

Men Berntsen er også imponert over mange tøffe damer i bransjen og forbundet som har turt å stå opp og si i fra. Han trek-

ker spesielt fram SAS-streiken i 1994 mot at renholdet på hotellet skulle settes bort til et eksternt rengjøringsbyrå.

– Der var det mange ulike nasjonaliteter og det var et eksempel der hele fagbevegelsen sto bak, sier han.

Med Hotell- og restaurantarbeiderforbundets historie er den siste og sjuende delen i Fellesforbundets historie skrevet. Tidligere har alle de ulike forbundene som har blitt en del av Fellesforbundet fått sine historiebøker.

Hotell- og restaurantarbeiderforbundet ble stiftet i 1931, og LO hadde store forventninger til at dette skulle bli et av LOs største forbund. Det gikk treig fram til det store vendepunktet for arbeiderbevegelsen i 1935 med Nygårdsvold-regjeringa og hovedavtalen. Fra 1934 til 1939 økte forbundets medlemstall med 5000 medlemmer til 7000 medlemmer.

Forbundet var ikke mer enn stiftet før den første konflikten oppsto om tariffavtale ved Grand og Victoria hotell på Hamar.

Målet for fagbevegelsen er å få kollektive tariffavtaler. Metodene er streik, boikott og blokade. Både han og Fellesforbundet 1. nestleder Anders Skattkjær påpekte under presentasjonen 13.

desember, at dette langt fra har blitt uaktuelt. Det er bare å se på den nylig avsluttede streiken ved Rockefeller og John Dee i Oslo.

– Store deler av denne bransjen er uten kontroll og der har det blitt verre, sier Berntsen.

«Alle rettigheter» er ikke bare en forbundshistorie. Det er også

en historie om en bransjes utvikling, en bransje som har følt både de politiske og økonomiske konjunkturerne på kroppen. Blant annet da Høyre-regjeringa i begynnelsen av 80-tallet liberaliserte utelivsbransjen og det useriøse markedet eksploderte.

torgny.hasaas@lomedias.no

Prøv Klassekampen GRATIS i tre uker!

sms ABO LO til 1960

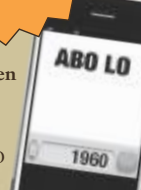

GRATIS i 3 UKER
Stopper automatisk

FOTO: TROND ISAKSEN

«Jeg er spesielt glad for at Klassekampen følger fagbevegelsen tett og setter fokus på saker som er viktige for arbeidstakerne og vanlige folk»
Gerd Kristiansen, nestleder i LO

siden sist ...

Seksjon for innenriksnyheter

Bekymret over Elkem-salg

Salget av Elkem til kinesiske China National Bluestar setter ny fart i debatten om staten bør kunne stoppe utenlandske oppkjøp av strategisk viktige bedrifter i Norge.

Tekst: **Einar Fjellvik**

I en pressemelding tirsdag bekrefter Orkla at de har undertegnet en bindende avtale om å selge Elkem med 1500 norske ansatte, til den kinesiske silisiumprodusenten China National Bluestar.

Da ryktene om et nær forestående salg begynte å svirre mandag, beklaget både hovedtillitsvalgt Einar Støfringshaug, fagforbundet Industri Energi og LO at det ikke hadde vært mulig å få nye norske eiere på banen.

– Dette bekrefter vår bekymring om at det norske private kapitalmarkedet er for svakt for å sikre norsk eierskap når viktige virksomheter er til salgs. Vi beklager at en så stor del av norsk solenergiteknologi kan komme på utenlandske hender, skriver LO-lederen i en pressemelding.

Flåthen minner samtidig om LOs forslag om et statlig eierkapitalfond som, sammen med private investorer, kan videreutvi-

Teknologi: Elkem har de senere årene satset flere milliarder på å utvikle ekstremt rent silisiummetall til bruk i solcelleindustrien.
Foto: Nicolas Turrenc/Elkem

kle nye gode ideer og prosjekter i Norge, eller sikre norsk forankring ved salg av viktige strategiske bedrifter. Forslaget er en del av LOs innspill til den nye eierskapsmeldingen som Næringsdepartementet arbeider med.

Også i det politiske miljøet setter Elkem-salget fart i debatten om hvilke spilleregler som skal gjelde for bedriftsoppkjøp. Lederen av næringskomiteen, Terje Aasland (Ap), sier til NRK at han mener Norge bør gjøre som EU og vurdere å opprette et organ som kan stoppe utenlandske oppkjøp av strategisk industri.

Det samme gjør nestlederen i fagforbundet Industri Energi, Fro-

de Alfheim, seg til talsmann for:

– Vi ønsker at man skal ha et statlig virkemiddel som, når man ser at bedrifter er på tur ut, skal staten ha en mulighet til å gripe inn og sørge for at vi har et så sterkt nasjonalt eierskap at vi be-

holder hovedkontor i Norge, sier han til NRK.

Også næringsminister Trond Giske (Ap) understreker at det er viktig med et sterkt norsk eierskap i industribedrifter, særlig knyttet til kontroll over råvarer og energi. Han mener likevel vi må tåle utenlandske oppkjøp av norske bedrifter.

– Vi har investert 3 100 milliarder kroner i andre land, og da kan vi

ikke være prinsipielt imot utenlandsinvesteringer i Norge, sa Giske til NRK da oppkjøpet av Elkem ble bekreftet tirsdag morgen. enar.fjellvik@lomedias.no
Mer om saken finner du på FriFagbevegelse.no

Fastlåst konflikt

Den streikerammede Gjøvik-bedriften Bekken & Strøm har saksøkt LO for brudd på boikottloven. Oslo tingrett skal behandle saken 17. og 18. januar. Det innebærer at den varslede sympatistreiken og boikott er utsatt til 27. januar. Det var 26. november 2010 at 19 ansatte organisert i Fellesforbundet og Handel og Kontor, gikk til streik for å få tariffavtale.

Følg streiken på FriFagbevegelse.no

Fagforbundet støtter Wikileaks

Fagforbundet mener at nettstedet Wikileaks fritt må få legge fram den informasjonen de får tilgang på og at forsøkene på å begrense mulighetene for nettstedet til å formidle informasjon, er et angrep på ytringsfriheten. Forbundet har bevilget 25 000 kroner til Wikileaks.

FriFagbevegelse.no

Naturkatastrofer største trussel

Alvorlig pandemi, naturkatastrofer, ekstremvær, strømrasjonering og fjellskred topper lista over de verste hendelsene som kan ramme Norge. Det viser en oversikt som Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap har utarbeidet. Nederst på lista finner vi terrorangrep, cyberangrep og sikkerhetspolitisk krise.

forskning.no

Går inn for flere egenmeldinger

Amlid-utvalget, som skulle få ned sykefraværet i helse- og omsorgssektoren, åpner for å gi ansatte rett til hele 365 dagers egenmelding ved sykdom. Nå er det begrenset til tre dager for alle som ikke jobber i en IA-bedrift, der det er åtte kalenderdager i strekk eller 24 i løpet av året. Forslaget følger det såkalte Mandalprosjektet som ble innført

FriFagbevegelse.no

LO frykter vill vest

Nå er det ikke lenger forbudt å gi polakker 20 kroner timen på norske petroleumsanlegg. LO reagerer sterkt på vedtaket i Tariffnemnda.

Tekst: **Frøde Rønning**

LO har i flere år jobbet for å avskaffe sosial dumping på norske petrole-

Bekymret: Leder av LOs forhandlingsavdeling Knut Bodding vil starte arbeidet med å vurdere de virkemidlene fagbevegelsen har i arbeidet mot sosial dumping. Arkivfoto: Erlend Angelo

umsanlegg på land, som Snøhvit, Mongstad og Kårstø. Nå kan dette arbeidet bli satt flere år tilbake.

Fra 2004 har det vært forbudt å lønne utenlandske ansatte under norsk tarifflønn på sju olje- og gassanlegg langs norskekysten. Mandag denne uka ble denne forskriften opphevet, og LO frykter lønnsdumping.

– Dette er et stort tilbakeslag i kampen mot sosial dumping, sier Knut Bodding, leder i LOs forhandlingsavdeling.

De store petrokjemiske anleggene på

LITEN SJANSE FOR DEG. STØRRE SJANSE FOR EN AV OSS.

Nå har LOfavor forsikringer som gir deg bedre dekning. For med 900.000 medlemmer må vi tenke på det meste.

Les mer om forsikringer og hent dine fordeler på lofavor.no

Medlemstelefon: 81532600. SMS: Send LOT [Ditt postnr.] til 26250

lo favor
FORDELER FOR LO-MEDLEMMER

i 2008, og som har gitt lavere sykefravær og høyere tillit internt. Amlid-utvalget foreslår en forsøksordning i inntil 12 kommuner over minst tre år, med støtte fra Arbeidsdepartementet, som også bør gi støtte for å måle effekter av ordningen.

Omkamp om pensjon?

Både statsminister Jens Stoltenberg og LO-leder Roar Flåthen åpner for en ny runde om den offentlige tjenstepensjonen. Også LO Kommune er positiv, men LO Stat og Unio er imot. NTL-leder John Leirvaag avviser bestemt forsøkene på omkamp om bruttogarantien på 66 prosent av sluttlønn.

FOTO: COLOURBOX

FriFagbevegelse.no

Vil lovfeste retten til heltid

Det er på tide å lovfeste retten til heltid, mener en rekke av Arbeiderpartiets fylkeslag som vil kjøre dette som en kampsak på partiets landsmøte til våren. Engasjementet startet i Fredrikstad, og har spredt seg via Vest-Agder til resten av landet.

FriFagbevegelse.no

land har flere tusen ansatte, og svært mange av disse er utenlendinger.

– Før forskriften i 2004 fant vi mye useriøsitet på petroleumsanleggene, med folk som var underbetalt og jobbet altfor mye, sier Bodding.

LO har jobbet for å videreføre forskriften som lovfester norsk lønn på petroleumsanleggene, men tapte da saken var oppe i Tariffnemnda før jul. I Tariffnemnda sitter LO, NHO og tre uavhengige representanter. LO var aleine om å stemme for videreføring av norsk lønn for polakker og andre utenlandske arbeidstakere. Nå frykter LO useriøse forhold på de store petroleumsanleggene.

– Jeg er redd for at den gamle vill vest-kulturen som var ute på anleggene kommer tilbake. Dette er sterkt beklagelig, sier Bodding.

LO peker blant annet på at arbeidsmarkedet i Europa er svært dårlig for tida.

– Vi frykter at arbeidstakere fra land med stor arbeidsløshet nå vil underby hverandre for å få jobb. Det er nesten helt logisk at det nå vil bli utført arbeid på anleggene til svært lave lønninger, advarer Bodding.

Tariffnemnda er underlagt Arbeidsdepartementet, og fatter vedtak basert på lov om allmenngjøring av tariffavtaler. Denne loven åpner for at norsk tarifflønn

Avslag: Siden 2005 har utenlandske elektrikere rundt Oslofjorden vært sikret norsk lønn. Nå er det slutt, etter vedtak i Tariffnemnda. Illustrasjonsfoto: Colourbox

kan bli lovfestet innen visse bransjer og visse geografiske områder.

LO tapte ytterligere en sak i Tariffnemnda. Siden 2005 har norsk lønn vært lovfestet for elektrikere i Oslofjord-regionen. Det betyr at alle skal ha minstelønna i den norske tariffen, uavhengig av om de er organisert eller hvilket land de kommer fra.

Flertallet i Tariffnemnda opphevet denne forskriften, mot LOs ene stemme.

– EL & IT Forbundet mener det foregår sosial dumping på byggeplasser i Oslo, derfor stemte vi for videreføring av forskriften, sier Bodding.

Han forteller at nemnda har spurt Arbeidstilsynet om de hadde funnet noe sosial dumping innen elektro i Oslo-regionen, men tilsynet hadde ikke funnet noe.

Bodding sier LO må gå i tenkeboksen etter å ha mistet to forskrifter om norsk lønn – den ene på petroleumsanleggene og den andre innen elektro i Oslo-regionen.

– Dette er en tankevekker for LO. Vi må nå sette oss ned og vurdere om vi har de riktige verktøyene i verktøykassa mot sosial dumping, sier Bodding.

LO mener allmenngjøringsloven er god, men at det er for vanskelig å bruke den.

Tariffnemnda stiller strenge krav om at LO eller andre må komme med omfattende dokumentasjon om sosial dumping for at nemnda skal fatte vedtak om å lovfeste norsk lønn.

Nemnda ber LO komme opp med ny dokumentasjon for at den eventuelt skal lage en ny forskrift om norsk tarifflønn på petroleumsanleggene.

– Det blir i så fall en langvarig og krevende oppgave. Vi synes det er et sterkt beklagelig vedtak, sier Bodding.

Tariffnemnda viderefører forskriftene om norsk lønn på to sektorer: For byggeplasser over hele landet, samt skipsverft.

Vedtaket om byggeplasser gjelder Fellesforbundets byggefagoverenskomst, mens på verftene gjelder verkstedoverenskomsten.

For begge overenskomstene blir det noen mindre endringer. Innen byggfag blir overtids-satsene satt ned til lovens minimum på 40 prosent, mens innen skipsverft blir lønna for ansatte uten fagbrev satt noe ned.

frode.ronning@lomediamedia.no

Krever kontantfrie busser

Forbundsleder Roger Hansen i Transportarbeiderforbundet er rystet etter nok et bussran, nå i Tromsø i forrige uke, og krever at pengehandtering må bort fra bussene. Hansen mener fylkeskommunene, som er oppdragsgivere i kollektivtransporten, og arbeidsgiverne nå må forstå alvoret, og ta grep.

FriFagbevegelse.no

Krever mer for lærlinger

John G. Bernander i NHO og Fellesforbundets Arve Bakke ber regjeringen øke tilskuddet for lærlinger, som har stått relativt stille i mange år. I dag gir staten vel 102 000 kroner i tilskudd til bedrifter som tar inn lærlinger med opplæringsrett, mens det for andre lærlinger er på snau 30 000 kroner.

FriFagbevegelse.no

Økt mangel på arbeidskraft

Mangelen på arbeidskraft øker, nå med 47 300 personer, viser NAVs bedriftsbarometer. Størst mangel er det på sivilingeniører, økonomimedarbeidere og fagarbeidere, men det skorter også på ingeniører, systemutviklere og programmerere. 27 prosent av bedriftene forventer økt bemanning i år.

nav.no

Kommune-nei til postdirektivet

Flere kommuner i distriktene går til kamp mot implementering av postdirektivet. Det gleder en kamplysten Postkom-leder.

Tekst: **Simen Aker Grimsrud**

Så langt har 17 kommuner og to fylkeskommuner fattet vedtak mot det mye omtalte EUs tredje postdirektiv, som vil liberalisere markedet for all post i Norge.

Motstanden er særlig stor i distriktene, og tidligere har over 150 ordførere signert et opprop mot direktivet, som Postkom mener er svært distriktsfiendtlig.

– Det kan godt hende det er flere som har fattet slike vedtak, men det er disse kommunene vi har fanget opp, opplyser Postkom-leder Odd Christian Øverland til Posthornet.

– Vi er svært glade for beslutningene i kommune-Norge. Vedtakene som nå er fattet i en rekke kommuner viser den store motstanden mot direktivet, spesielt i distrikts-Norge, sier Øverland.

Han ser på kommunestyrenes uttalelser som spesielt viktige fordi vedtakene er fattet på tvers av partifarger. De fleste kommu-

nene det gjelder, er småkommuner i distrikts-Norge.

– Derfor er det gledelig at en stor by som Bodø også er med oss. Utredningen vi og regjeringen har fått, viser at alle kommuner utenfor det sentrale østlandsområdet vil lide hvis postdirekti-

vet innføres, også de store byene, sier Øverland.

Postkom-lederen mener at utredningene regjeringen har fått gir mer enn godt nok grunnlag til å reservere seg mot postdirektivet, og at et opprør fra kommune-

Norge i utgangspunktet ikke skal være nødvendig.

– Både den utredningen regjeringen har bestilt og den vi har fått konkluderer veldig likt. Den eneste konsekvensen vil være at Norge ekskluderes fra EUs postpolitikk, og det er jo også det vi vil. En ytterligere liberalisering av postmarkedet her hjemme vil få konsekvenser for alle som ikke bor i det sentrale østlandsområdet. Derfor er det fint at også kommunene sier ifra, mener Øverland.

Postkom skal nå intensivere sitt arbeid mot det omdiskuterte direktivet de neste månedene. Øverland forventer at regjeringen vil ta en avgjørelse i løpet av det neste halvåret.

red.loaktuelt@lomedio.no

Offensiv: Forbundsleder Odd Christian Øverland i Postkom vil nå intensivere arbeidet mot postdirektivet. Foto: May Berg

Ny lov mot svart arbeid

En ny skatteregel skal hindre svart arbeid. Privatpersoner kan nå gjøres medansvarlige for at snekkere, vaskehjelpere og andre betaler skatten sin. Hvis en huseier betaler en arbeidstaker mer enn 10 000 kroner kontant og vedkommende ikke oppgir inntekten, kan huseieren bli straffet – selv med kvittering.

FriFagbevegelse.no

Norgesmestre i fagorganisering

Hele 82 prosent av alle ansatte innen undervisning og forskning er fagorganisert. Og dette er attpåtil et av få områder der andelen organiserte har gått opp de siste årene, fra 79 prosent i 2004. På motsatt fløy finner vi varehandel og hotell- og restaurantbransjen med rundt 20 prosent organisering.

FriFagbevegelse.no

Pris for faglige rettigheter

Industri Energi opprettet i 2010 Arthur Svenssons internasjonale pris for faglige rettigheter på 500 000 kroner. Prisen skal deles ut årlig til en verdig vinner basert på innsende forslag fra fagforeninger over hele verden. I 2010 fikk generalsekretær Wellington Chibebe i zimbabwisk LO prisen.

nrk.no

Frykter ikke aksjonsdemokratiet

Nestleder i Arbeiderpartiet, Helga Pedersen, mener ekspertveldet utgjør en større fare for demokratiet enn aksjonister.

Tekst: **Torgny Hasås**

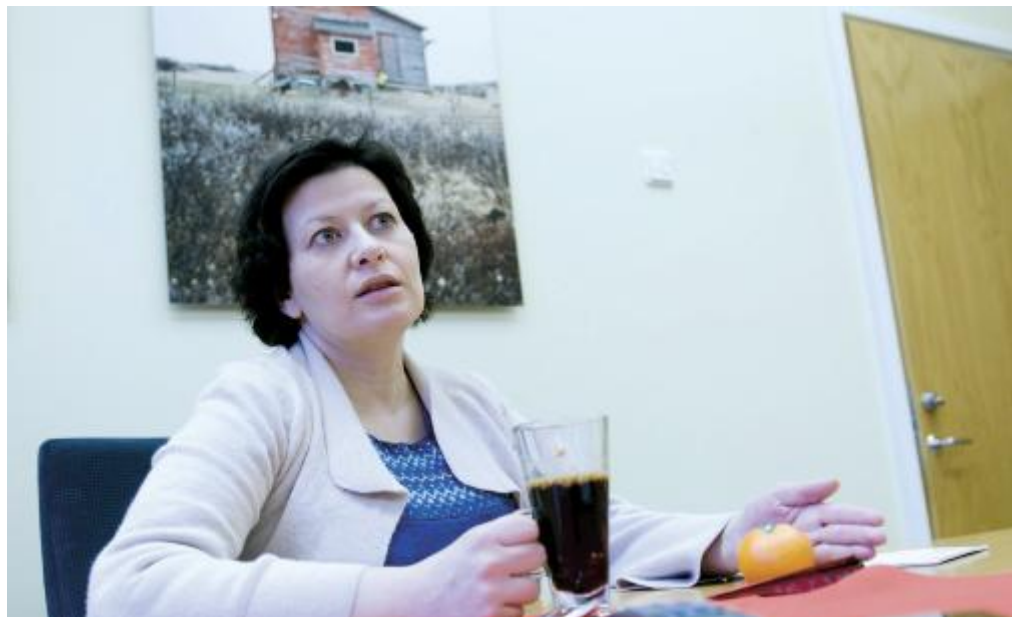
– Aksjonister er viktigere for demokratiet enn Iver Neumann, mener nestleder i Arbeiderpartiet Helga Pedersen.

Før jul ble professor og forskningssjef ved NUPI, Iver B. Neumann intervjuet av NRK Dagsnytt. Han sa at tendensen til at politikerne i Stortinget og regjeringen lar seg presse, gjør Norge spesiell.

– Hensynet til de små gruppene har gått altfor langt her i landet, og at tankegangen hos politikerne er problematisk for det store flertallet, mente professoren.

– Jeg ble svært provosert over det Iver Neumann sa, sier Helga Pedersen til LO-Aktuelt.

– **Neumann mener at** regjeringen lar seg pushe fra sak til sak når det er et demonstrasjonstog. Underforstått mener han at slike beslutninger bør tas av dannede mennesker som skriver kronikker i Aftenposten og som har gått på skolen sammen med embetsverket i departementene, mener Pedersen.

Skryter: Nestleder i Arbeiderpartiet, Helga Pedersen skryter av fagbevegelsens måte å arbeide på. Den klarer å kombinere kunnskap med et folkelig engasjement. Arkivfoto: Sissel M. Rasmussen

– Denne utviklingen er en mye større trussel mot det norske demokratiet enn de som tar i bruk sin selvsagte rett til å ytre seg. Jeg frykter ikke for det norske demokratiet, men hvis man skal frykte noe så er ekspertveldet et større problem enn at folk engasjerer seg, slår Helga Pedersen fast.

Hun skryter av fagbevegelsens måte å arbeide på fordi en klarer å kombinere kunnskap med et folkelig engasjement. Dette er viktig for demokratiet og gir gode politiske prosesser.

– Dette står i sterk kontrast til hva en opplever i resten av Eu-

ropa hvor fagbevegelsen står på gata og roper. I Frankrike for eksempel kan en aldri bli toppbyråkrat hvis en ikke har gått på den rette skolen.

– Jeg ønsker meg mer folkelig

engasjement, ikke mindre, sier hun.

torgny.hasaas@lomed.no

Kandidater til LOs kulturpris

31. januar er fristen for å sende inn forslag til kandidater til LOs kulturpris for 2010. Prisen er på 25 000 kroner. LOs kulturpris tildeles personer, grupper, organisasjoner eller institusjoner som arbeider for å fremme arbeiderbevegelsens kultur. Prisen skal være en anerkjennelse for det verdifulle arbeidet som nedlegges for å skape kunnskap om og innsikt i den lokale arbeiderbevegelsens betydning.

Ønsker statlig superfond

LO-leder Roar Flåthen vil bruke 10-20 oljemilliarder til et nytt statlig fond med mulighet til å bli eier i store norske selskaper. Da de norske private Eiermiljøene er svake, ser Flåthen nesten ingen alternativer til statlig kapital, hvis en stor aksjepost i et norsk børslokomotiv blir til salgs.

FriFagbevegelse.no

Mindre forskjell på fattig og rik

Forskjellen mellom rike og fattige har blitt mindre etter at de rødgrønne inntok regjeringskontorene, fastslår SSB. Hovedårsaken er gjeninnføring av skatt på aksjeutbytte. I 2005 kunne den tidelen av befolkningen som tjente mest innkassere 29,4 prosent av totalinntekten. I 2008 var tallet 20,8 prosent.

FriFagbevegelse.no

Flere hotellovernattinger

I november 2010 var det 1,33 millioner overnattinger ved norske hotell, en oppgang på 6 prosent sammenliknet med november 2009. Både norske og utenlandske overnattinger gikk opp, 6 og 12 prosent. Av de store utenlandske markedene økte Sverige mest i tallet på overnattinger, med 19 prosent.

Foto: Colourbox

ssb.no

Organisasjonsstrid i Bergen

Etter en tredjerunde i LO-sekretariatet ble saken om organisasjons- og avtaleretten ved Fjord 1 Partner AS, sendt tilbake til organisasjonskomiteen.

Tekst: **Svein-Yngve Madssen**

Den 3. juni i 2010 bestemte komiteen mot Fagforbundets stemme, at det var Norsk Transportarbeiderforbund, NTF, som skal ha organisasjons- og avtaleretten. Det innebærer at Bussbransjeavtalen skal være tariffavtale ved Bybanen i Bergen. Bedriften er medlem i NHO. Fagforbundet som organiserer bybane-førerne, ønsker en tilsvarende avtale som man har i Oslo Sporveier og anket derfor avtalen. Stein Guldbrandsen som leder Fagforbundets «Seksjon samferdsel

og teknisk», mener ifølge Fagbladet, at det åpner for et nytt vedtak i organisasjonskomiteen som samsvarer med forbundets protokolltilførsel om at det utvikles og opprettes en tariffavtale med flere parter for virksomheter som driver skinnegående trafikk. NTFs 2. nestleder Torbjørn Reigstad, sier til Transportarbeideren at forutsetningene for vedtaket i LOs organisasjonskomité ikke har endret seg.

svein.yngve.madssen@lomedio.no

Avviser: NTFs 2. nestleder Torbjørn Reigstad forventer at organisasjonskomiteen opprettholder sitt vedtak om avtale- og organisasjonsretten til de bybane-ansatte i Bergen. Arkivfoto: Pål Andreassen

Få daglig nyhetsbrev!

Nyheter og bakgrunn om

■ Fagbevegelse ■ Arbeidsliv ■ Politikk

www.FriFagbevegelse.no

Finansfolk til LO

Fra 1. januar er Falo-navnet historie, og erstattet av LO Finans som er et samarbeid mellom Handel og Kontor og Postkom. I finanssektoren er LO lillebror i forhold til Finansforbundet som er tilknyttet YS, men med nytt navn håper man å kunne bli et tydeligere alternativ.

aktuell.no

Liv Tørres til Arbeidsdepartementet

Liv Tørres, dr. polit. fra Universitetet i Oslo, er ansatt som politisk rådgiver for statsråd Hanne Bjurstrøm i Arbeidsdepartementet. Tørres har tidligere blant annet vært sjef for internasjonal avdeling i Norsk Folkehjelp, spesialrådgiver i Forskningsrådet og forskningssjef i Fafo.

Foto: Nina Hanssen

LO-ledelsens lønn øker

LO-sekretariatet har vedtatt et lønnstillegg på 3,2 prosent for den valgte LO-ledelsen med virkning fra 1. januar i år. For LO-leder Roar Flåthen utgjør det et tillegg på 34 000 kroner. Verken Flåthen eller de andre i ledelsen fikk regulert sin lønn i 2010. Ifølge Fri-Fagbevegelse.no får LO-lederen en lønnsvekst på 4,8 prosent for 2010 og 2011, noe som er godt under gjennomsnittet. Roar Flåthen har nå en årslønn på 1 073 592 kroner.

svein.yngve.madsen@lomediamedia.no

Saastad-saken til byfogden

Tillitsvalgt ved Aker sykehus, Are Saastad ble virksomhetsoverdratt til Ahus fra 1. januar. Men hans advokat har sendt inn begjæring om forføyning med tanke på at han skal bli på Aker. Saken skal opp for byfogden (tidligere namsretten) 24. og 25. januar. Saastad selv er godt fornøyd med at det er satt av to dager til saken.

Det betyr at det blir full muntlig gjennomgang med vitner, og at byfogden ser på det som en omfattende og prinsipiell sak, mener han. Selv

om han nå er overflyttet til Ahus, har foreningen valgt å la han fortsette som fagforeningsleder ved Aker fram til årsmøtet 31. januar, da saken også trolig er avgjort hos byfogden. Foreløpig har Aker sykehus venner samlet inn 100 000 kroner til en eventuell rettssak. Det er også satt i gang en kronerulling. Fagforeningene har årsmøter utover vinteren, og foreningen på Aker går nå aktivt ut til fagbevegelsen for å be om støtte.

stig.christensen@lomediamedia.no

Framover

● 15. januar

Valg på ny nasjonalforsamling i Nigeria.

● 16. januar

Valg i Haiti.

● 19. januar

Tredagers landskonferanse for LOs likestillingsutvalg, Sørmarka.

● 20. januar

LO-seminaret «Det useriøse arbeidslivet i et kjønnsperspektiv», Sørmarka.

● 23. januar

Valg i Den sentralafrikanske republikk. Presidentvalg i Portugal.

● 25. januar

Flere forbund og Norsk Folkehjelp med konferanse om demokrati i fagbevegelsens solidaritetsarbeid i Oslo.

● 26. januar

World Economic Forum åpner i Davos, avsluttes søndag.

● 30. januar

«Fra skitten vask til ren idyll», NHO og Arbeidsmandsforbundet med konferanse om renholdsbransjen, Oslo konserthus.

Neste utgave av LO-Aktuelt kommer 28. januar.

Fagpressen
OPPLAGSKONTROLLERT

arbark

ARBEIDERBEVEGELSENS ARKIV OG BIBLIOTEK

Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek (Arbark) er landets største private arkivinstitusjon. Det er et historisk arkiv og aktuelt dokumentasjonssenter som skal samle og ta vare på materiale av og om norsk arbeiderbevegelse.

DAGLIG LEDER

Da vår daglige leder går over i pensjonistenes rekke, blir lederstillingen nå ledig. Lederen har både det administrative og faglige ansvar, og fungerer som styrets sekretær.

Stillingen medfører mye utadvendt virksomhet overfor eierorganisasjonene og samfunnet for øvrig.

Nærmere opplysninger om stillingen på vår hjemmeside www.arbark.no

Returadresse:

LO-Aktuelt, LO Media, Postboks 231 Sentrum, 0103 Oslo
Adresseforandring meldes snarest til denne adressa eller
e-post: abbon.loaktuelt@lomedia.no
ISSN 0801 2482

ERIKSEN

Tegning: Vidar Eriksen